

RACIBÓRZ

1217

PROGRAM WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIASTA RACIBÓRZ DO ROKU 2027+

Projekt zawierający autopoprawki Wnioskodawcy wniesione po posiedzeniach Komisji Rady
Miasta w dniach 15, 16 i 20 grudnia 2021 r.

GRUDZIEŃ 2021 R.

Program Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz do roku 2027+

Dokument przyjęty uchwałą Rady Miasta Racibórz nr ... z dnia

Urząd Miasta Racibórz
ul. Króla Stefana Batorego 6, 47-400 Racibórz
www.raciborz.pl

Wydział Rozwoju Urzędu Miasta Racibórz
tel. +48 32 7550 633
e-mail: rozwoj@um.raciborz.pl

Dokument został sformatowany w sposób zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.

Spis treści

Wprowadzenie	4
I. Proces i metodyka partycypacyjnego opracowania Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz do roku 2027+	6
II. Podsumowanie Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015-2020	8
III. Diagnoza stanu potencjału gospodarczego.....	10
IV. Uwarunkowania zewnętrzne.....	26
V. Analiza słabych i silnych stron, szans i zagrożeń.....	34
VI. Cele i wskaźniki Programu.....	36
VII. System zachęt dla MŚP.....	46
VIII. Przedsięwzięcia strategiczne	47
IX. System wdrażania i ewaluacji Programu	54
X. Uczestnicy pracy nad Programem	55
Załącznik 1: Wskaźniki Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015-2020	56

Wprowadzenie

Racibórz, jako miasto przygraniczne, ma bogatą historię gospodarczą, w tym handlową, rzemieślniczą i przemysłową. Już w XIII wieku rzemieślnicy starali się zrzeszać, aby obronić swoje interesy i dbać o rozwój lokalnej gospodarki. Tradycje browarnicze i techniczne przez wiele wieków są związane z tym miastem. Niemniej, na przestrzeni ostatniego wieku sytuacja gospodarcza w mieście doznała wielu wznoszeń i upadków. Również dziś przedsiębiorcy muszą się mierzyć z wyzwaniami związanymi chociażby z: pandemią COVID-19 i jej skutkami, transformacją gospodarczą związaną ze stopniowym odchodzeniem od górnictwa węglowego i zasobochłonnych działalności przemysłowych, czy też z transformacją cyfrową zmieniającą układ sił na rynku.

Miasto Racibórz pełni rolę centrum powiatu raciborskiego. Na jego terenie pracę znajdują mieszkańcy ościennych gmin. Duży pracodawcy przekonują do zatrudnienia u siebie nawet mieszkańców Wodzisławia, Rybnika czy Jastrzębia-Zdroju. Jednak znaczna część miejscowej młodzieży chce budować swoją przyszłość zawodową poza Raciborzem. W tym zakresie miasto konkuruje o względy młodych osób z dużymi ośrodkami miejskimi w Polsce, ale również w Republice Czeskiej. Zwiększona mobilność Polaków ma swoje plusy i minusy. Z jednej strony można chwalić się, że byli mieszkańcy Raciborza, osiągają sukcesy w Polsce i za granicą. Z drugiej zaś strony, coraz trudniej przedsiębiorstwom walczyć o kolejnego pracownika. Przy ograniczonym dostępie na rynku pracy do wykwalifikowanych pracowników, przedsiębiorcy coraz częściej rozważają automatyzację wybranych procesów. Również zastanawiają się jak wzmacniać współpracę ze szkołami, aby na wczesnym etapie ścieżki edukacyjnej, zachęcać młode talenty do pracy u siebie. Nie można zlekceważyć tego, że warunki prowadzenia działalności biznesowej stają się coraz trudniejsze. Nie tylko przedsiębiorstwa mikro i małe, lecz również średnie i duże zmagają się z rosnącymi kosztami, nowymi obowiązkami wynikającymi z prawa polskiego i europejskiego oraz z konkurencją ze strony nowych graczy na rynku. W perspektywie najbliższej dekady również negatywny trend demograficzny nie napawa optymizmem handlowców i warsztatów rzemieślniczych, skoncentrowanych na lokalnym rynku konsumenckim. Pomimo niekorzystnych wieści, które przychodzą z różnych stron, należy umieć patrzeć na przyszłość przez pryzmat szans i możliwości. Przedsiębiorcy w Raciborzu nie raz już pokazali, że potrafią się dostosować do nowych realiów. Również w perspektywie 2022-2027 warto się zastanawiać jak odpowiednio wykorzystać walory lokalnej gospodarki i miasta oraz jak nawzajem się wspierać, aby zwiększyć atrakcyjność miasta dla rozwoju biznesu i wzmacniania konkurencyjności przedsiębiorstw aktywnych na jego terenie? Rysują się tu różne płaszczyzny współpracy: między Urzędem Miasta a przedsiębiorstwami, między szkołami a przedsiębiorstwami, między instytucjami otoczenia biznesu a przedsiębiorstwami, jak i pomiędzy przedsiębiorstwami.

W Raciborzu powinniśmy zarówno wykorzystać obecny potencjał gospodarczy w postaci tradycji przemysłowej oraz zasobów stanowiących podstawę do rozwoju produktów turystycznych, jak i kreować warunki dla rozwoju działalności biznesowych wpisujących się w nowe trendy społeczne i technologiczne.

W ramach Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015-2020, miasto zrealizowało szereg inicjatyw na rzecz młodych przedsiębiorców, poprawy atrakcyjności inwestycyjnej miasta, podniesienia kompetencji pracowników oraz wsparcia rozwoju przedsiębiorstw. Wśród nich są działania, które również w najbliższych latach będą kontynuowane.

Przedstawiam Państwu Program Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz do roku 2027+, w którym określone zostały zadania służące osiągnięciu celów związanych z rozwojem gospodarczym miasta, które zostały ujęte w „Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2030”.

Prezydent Raciborza
Dariusz Polowy

I. Proces i metodyka partycypacyjnego opracowania Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz do roku 2027+

Program Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz do roku 2027+ (zwany dalej Programem) stanowi dokument dziedzinowy Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2030 (zwanej dalej Strategią) i koncentruje się na realizacji celu strategicznego 2.: „Dynamika i zróżnicowanie życia gospodarczego w Raciborzu”. Program został opracowany w okresie od kwietnia do września 2021 r., to jest równoległe z pracami nad Strategią.

W części dotyczącej diagnozy stanu potencjału gospodarczego omówione zostały istotne zagadnienia związane z gospodarką lokalną, turystyką, rynkiem pracy oraz otoczeniem biznesu. Podstawowe informacje wcześniej uwzględnione w dokumencie Strategii zostały uzupełnione o dane pozyskane ze źródeł statystycznych, z komercyjnych baz danych przedsiębiorstw oraz o wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu oraz szkół w kwietniu i maju 2021 roku. Zestawienia mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń zidentyfikowanych w Strategii zostały uzupełnione o niektóre elementy, które wynikały z pogłębionej diagnozy stanu potencjału gospodarczego oraz z rozmów z przedstawicielami środowiska gospodarczego podczas trzech warsztatów zrealizowanych w czerwcu 2021 roku. Podczas tych warsztatów przedyskutowano również przedsięwzięcia strategiczne związane z trzema obszarami:

- instrumenty polityki i kluczowe projekty w dziedzinie zacieśniania powiązań między edukacją i biznesem,
- instrumenty polityki i kluczowe projekty w dziedzinie rozwoju produktów turystycznych,
- instrumenty polityki i kluczowe projekty w dziedzinie wsparcia lokalnego biznesu na rzecz dywersyfikacji struktury gospodarczej miasta.

Przedsięwzięcia strategiczne wpisują się w cele programu i potwierdzają wolę Urzędu Miasta Racibórz do kontynuacji współpracy z różnymi interesariuszami na rzecz rozwoju gospodarczego.

Program wpisuje się w założenia dokumentów: Polski Ład (Uczciwa praca – godna płaca, Dekada rozwoju, Przyjazna szkoła i kultura na nowy wiek, Dobry klimat dla firm), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego (Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska, Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych, Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów, Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym, Innowacyjny rozwój regionu

i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach) oraz Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” (Konkurencyjna gospodarka, Innowacyjna gospodarka, Silna lokalna przedsiębiorczość, Aktywny mieszkaniec, Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki, Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu).

Przed przekazaniem projektu Programu Radzie Miasta do procedowania, przeprowadzono konsultacje społeczne. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach po analizie złożonej dokumentacji Programu uzgodnił brak potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Na odstąpienie od tej procedury wyraził również zgodę Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny.

Rada Miasta Racibórz przyjęła Program w dniu ... Uchwałą Rady Miasta Nr .../.../2021.

II. Podsumowanie Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015-2020

Program Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015-2020 został przyjęty uchwałą przez Radę Miasta Racibórz w grudniu 2015 r. Program był konsekwentnie wdrażany w kolejnych latach przez Urząd Miasta przy współudziale podmiotów, takich jak: Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych, Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A Podstrefa Jastrzębsko-Żorska, Śląskie Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera przy Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego, Polska Agencja Inwestycji i Handlu, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu, Powiatowy Urząd Pracy w Raciborzu, Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o., Raciborska Izba Gospodarcza, Raciborskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o., Starostwo Powiatowe, Zarząd Dróg Wojewódzkich.

Celem głównym Programu było zwiększenie potencjału gospodarczego Miasta Racibórz i wzrost liczby nowych miejsc pracy poprzez kreowanie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i poziomu inwestycji. Program zawierał cztery cele szczegółowe:

1. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej miasta.
2. Promocja inwestycyjna.
3. Rozwój przedsiębiorczości i wspieranie lokalnego rynku pracy.
4. Edukacja dostosowana do lokalnego rynku pracy.

Program nawiązywał do dynamizacji i dywersyfikacji lokalnego rynku pracy, polityki lokalowej i mieszkaniowej miasta, lokalnej polityki przestrzennej, obsługi inwestora, promocji miasta w ujęciu: lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym, a także do rozwoju przedsiębiorczości na różnych poziomach w społeczeństwie, tworzenia nowych miejsc pracy oraz współpracy z instytucjami otoczenia biznesu i szkołami.

W załączniku 1. do niniejszego Programu znajduje się lista wskaźników Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015-2020 wraz z ich wartościami.

W kontekście wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej miasta, przygotowano w sumie 75,3780 ha terenów inwestycyjnych, wybudowano i przebudowano ponad 16 km dróg dojazdowych do terenów inwestycyjnych. Udostępniono także 19 lokali użytkowych na preferencyjnych warunkach, z których skorzystało 38 podmiotów gospodarczych znajdujących się na wcześniejszym etapie rozwoju. W celu uporządkowania ładu przestrzennego w mieście, przeprowadzono aktualizację studiów i planów, z kolei 28 obszarów zostało objętych w tym okresie miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. W sumie 11 podmiotów skorzystało z ulg dla przedsiębiorców w ramach zwolnień z podatku od nieruchomości. Z kolei 9 podmiotów stało się beneficjentami ulg dla przedsiębiorstw w ramach pomocy

publicznej we współpracy z Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną. Działania podjęte przez Urząd Miasta Racibórz w obszarze promocji inwestycyjnej zaowocowały kontaktami z 208 potencjalnymi inwestorami.

W ramach celu: Rozwój przedsiębiorczości i wspieranie lokalnego rynku pracy, Urząd Miasta organizował konsultacje z sektorem gospodarczym reprezentowanym przez Konsultacyjną Radę Gospodarczą przy Prezydencie Miasta i prowadził w Internecie kampanie informacyjne na szeroką skalę, docierając co roku w mediach społecznościowych do ponad 210 000 odbiorców postów. W sumie między 2015 a 2020 roku wsparto przedsiębiorstwa w ramach 308 usług doradczych i 25 szkoleń. Zorganizowano 38 wydarzeń biznesowych. Z kolei współpraca z partnerami na rynku pracy zaowocowała wsparciem dla 212 bezrobotnych osób przy utworzeniu swojej działalności biznesowej, dla 308 osób w ramach programu stażowego i dla 641 osób korzystających z doradztwa zawodowego.

W obszarze edukacji istotną rolę odgrywały szkoły techniczne i zawodowe (od 2019 roku szkoły branżowe), centra kształcenia zawodowego i ustawicznego oraz Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa. W latach 2015-2020 w sumie 3 950 studentów skorzystało z praktyk i staży, zaś 1 028 uczniów wzięło udział w szkoleniach dotyczących aktywizacji osób młodych na rynku pracy. Szkoleniami promującymi przedsiębiorczość objęto 3 260 uczniów z 10 szkół. Wychodząc naprzeciw trendom, zostało zmodernizowanych 49 pracowni nauki zawodu.

Jednostki samorządu terytorialnego, w tym miasto Racibórz, mają do dyspozycji ograniczony wachlarz instrumentów wsparcia przedsiębiorstw na swoim terenie. Mogą stwarzać lepsze warunki prowadzenia działalności biznesowej w postaci: ulg od podatków z nieruchomości, sprawnej obsługi klientów przez pracowników urzędu miasta, uzbrojenia terenów przemysłowych i terenów aktywności gospodarczej, udostępnienia na preferencyjnych warunkach lokali będących w ich posiadaniu, finansowania programów doradczych i szkoleniowych z uwzględnieniem aspektów prawnych dotyczących pomocy publicznej, organizowania w regionie, kraju i za granicą kampanii informacyjnych i promocyjnych o potencjale miasta, czy też zapewnienia możliwości spotykania się i sieciowania lokalnego biznesu. W ramach Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015 – 2020 starano jak najlepiej wykorzystać te rozwiązania, aby stwarzać warunki dla rozwoju przedsiębiorczości i inwestycji.

III. Diagnoza stanu potencjału gospodarczego

Niniejsza diagnoza stanu przedstawia wskaźniki gospodarcze, w tym w kontekście turystyki, oraz obraz rynku pracy w układzie porównawczym z pięcioma miastami (Kędzierzyn-Koźle, Rydułtowy, Wodzisław Śląski, Zawiercie, Żywiec) o podobnym profilu demograficznym i ekonomicznym. Opisuje także potencjał lokalnej gospodarki przez pryzmat funkcjonowania w ramach niej przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu i szkół, które uczestniczyły w badaniach ankietowych i w warsztatach. Wskazuje również na bariery rozwoju, w tym kwestie infrastruktury technicznej, oraz inne czynniki wpływające na potencjał gospodarczy miasta.

Wskaźniki gospodarcze

Rozmieszczenie funkcji gospodarczych na terenie miasta, wskazuje na ich koncentrację w dzielnicach centralnych. Dominująco ilościowo są tereny przeznaczone pod funkcje przemysłowe. Na obszarach tych znajdują się największe podmioty gospodarcze zlokalizowane w mieście. Zdecydowanie mniej jest obszarów przeznaczonych pod funkcje komercyjne i handlowe. Poza obszarem centralnym miasta, zlokalizowane są one także w ciągu rozbudowywanych szlaków komunikacyjnych, tworząc wyspowy krajobraz handlu na przedmieściach (Obora) oraz mało- i średniopowierzchniowy handel śródmiejski, wtopiony w średniowieczny układ ulic Starówki i najważniejszych ulic osiedli mieszkaniowych.

W ostatnich latach miasto przygotowywało i z powodzeniem sprzedawało tereny inwestycyjne. Do najważniejszych działań w tym zakresie należały przedsięwzięcia związane z utworzeniem obszarów inwestycyjnych na terenach po byłej Cukrowni Racibórz oraz przy ul. Bartka Lasoty, a także przy ul. Cecylii / Gospodarczej (z wykorzystaniem mechanizmu strefowego z udziałem Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej). Aktualnie w ofercie miasta dostępnych jest kilka terenów inwestycyjnych. Dla funkcji przemysłowej, produkcyjnej i magazynowej – przy ulicach Głębczyckiej (0,75 ha), Bojanowskiej (0,73 ha), Nad Koleją (0,47 ha), Mikołowskiej (5,37 ha, teren w przygotowaniu). Pula dostępnych terenów nie jest zbyt duża. Realizowane są prace koncepcyjne związane z przygotowaniem kolejnych terenów lub alternatywnym wykorzystaniem istniejących / zwalnianych w przyszłości terenów przemysłowych. Miastu zależy na zagospodarowaniu dużego terenu inwestycyjnego (38 ha) przy ul. Rudzkiej przeznaczonego pod działalność sportową i rekreacyjną. Są to dawne wyrobiska żwiru i gliny, pokryte w części wodami stojącymi i zielenią. Dostępne są również tereny inwestycyjne pod zabudowę mieszkaniową.

Raciborzanie cechują się względnie wysokim poziomem przedsiębiorczości. W najbliższym otoczeniu (tzw. układzie funkcjonalnym) mają wysoki wskaźnik zarejestrowanych w systemie REGON przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców. W 2019 r. osiągnął on poziom 8,2 i był wyższy niż w Rybniku (7,0), Kuźni Raciborskiej (7,1) czy Sośnicowicach (7,0). Najniższy

poziom wskaźnika wśród gmin układu funkcjonalnego miały Nędza i Krzyżanowice oraz Pawłowiczki (po 2,8), niewiele więcej Rudnik (2,9). W układzie porównawczym Racibórz miał ten wskaźnik na średnim poziomie (na równi z Zawierciem), ale znacznie poniżej Żywca, dla którego zanotowano wartość 15,5 podmiotu na 1000 mieszkańców.

Dane pozyskane z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w zakresie aktywnych płatników składek na ubezpieczenie zdrowotne, na ostatni dzień roku 2019, pokazują, że w Raciborzu najwięcej osób zawodowo związanych jest z firmami z sekcji C, tj. przetwórstwa przemysłowego (5149 os.) z czego połowa pracuje w podmiotach dużych (zatrudniających powyżej 250 osób). Najważniejsza pod względem zatrudnienia w Raciborzu jest sekcja C zdominowana przez zatrudnienie w dziale 25. tj. produkcji metalowych wyrobów gotowych (54% zatrudnienia w całej sekcji, z czego większość osób pracuje w przedsiębiorstwach średnich i dużych). Kolejnymi pracodawcami są podmioty handlowe (sekcja G), edukacyjne (sekcja P), opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (sekcja Q) oraz administracji publicznej (sekcja O). Natomiast w układzie wielkościowym podmiotów, pod względem liczby zatrudnionych dominują pracodawcy zatrudniający od 50 do 249 osób (pracuje w nich 31% ogółu zatrudnionych), głównie w edukacji i przetwórstwie przemysłowym. Kolejna grupa to podmioty zatrudniające powyżej 250 osób (27% ogółu zatrudnionych), silnie zdominowana przez firmy przemysłowe. Z tego też względu trudnym zadaniem jest określenie wiodących sektorów gospodarczych w mieście, gdyż ich pozycja zależy przeważnie od jednego do kilku średnich lub/i dużych podmiotów. Przykładowo: Browar Zamkowy w dziale 11., Henkel i VVF w dziale 20., TOKAI COBEX POLSKA w dziale 23., RAFAKO w dziale 25. i do niedawna Rameta Spółdzielnia Meblarska w dziale 31.

Pogłębiona analiza potencjału poszczególnych sektorów przez pryzmat potencjału przedsiębiorstw w nich działających z wykorzystaniem komercyjnej bazy danych podmiotów gospodarczych oraz danych internetowych, pozwala na przedstawienie następującego obrazu¹:

- w dziale 10. (produkcja artykułów spożywczych) aktywne są podmioty zajmujące się produkcją przypraw takie jak Smakpol i Centrum Kultury Smaku "Sekwens" oraz cukiernie i piekarnie. W tym takie, które cechują się tradycją i kreatywnością, m.in. Cukiernia Konditorei Malcharczyk, Cukiernia & Piekarnia Adam Markiewka, Pracownia wypieków artystycznych "Łakotka", Pracownia Cukiernicza 2. Piętro oraz I Torty. Niektóre z nich wyróżniają się w taki sposób, że mogłyby zostać wkomponowane w produkty turystyczne miasta. Z kolei działalność w obszarze produkcji napojów (dział 11.) skoncentrowana jest

¹ Na podstawie bazy danych Bisnode Polska sp. z o.o., 2021 oraz stron internetowych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą w Raciborzu lub/i zarejestrowanych w Raciborzu

wokół przedsiębiorstwa Browar Zamkowy i Przedsiębiorstwa Przemysłu Spirytusowego Wódki Raciborskie Andrzej Kostyk, cechuje się tradycją i kojarzeniem (marka) z miastem Racibórz;

- w dziale 13. (produkcja wyrobów tekstylnych) znajdują się zakłady takie jak na przykład: przedsiębiorstwo Hills, zajmujące się produkcją pasów transportowych i zawiesi pasowych, czy też Urbas Composites oferujące kompleksowe usługi w dziedzinie kompozytów zbrojonych włóknem węglowym, a także wyjątkowa działalność rzemieślnicza pod nazwą Wełna Ręcznie Przędziona Patrycja Szarejko;
- w dziale 20. (produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych) działają firmy takie jak: Ema Brzezie (produkcja topników spawalniczych), VVF (produkcja mydła) oraz Henkel Polska (produkcja proszków i płynów do prania i półproduktów do produkcji detergentów). W przypadku produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (dział 22.), mimo statystycznie odpowiedniego udziału w strukturze zatrudnienia w sekcji C, liczba podmiotów w komercyjnej bazie danych podmiotów gospodarczych odpowiadających swoją działalnością temu zakresowi PKD jest niewielka. Przyczyną może być np. przebranżowienie w wyniku sytuacji na rynku bez dokonania zmian PKD. Firmami w tym dziale są np.: Czerniak Kazimierz Karen Pianki (przetwórstwo pianki poliuretanowej), Marcin Suhecki Wepol (produkcja pamiątek) i Centrum Tworzyw Sztucznych „Knopik” Czesław Knopik (obróbka tworzyw sztucznych);
- w dziale 23. (produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych) aktywne są przedsiębiorstwa takie jak: TOKAI COBEX POLSKA (wytwarzanie wyrobów węglowych i elektrod węglowych), CARBOGRAF (produkcja wyrobów węglowych i grafitowych), LKB System (prefabrykacja zabudów kartonowo-gipsowych w budownictwie), a także zakłady kamieniarskie;
- w dziale 25. (produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń) można wyróżnić przedsiębiorstwa takie jak m.in.: RAFAKO, Zakłady Remontowe Energetyki ELKO, ZBM Głombik, SSP Stainless Steel Pinior, DOMGOS, Staltech Janusz Lewandowski, Zakład Konstrukcji Metalowych Marek Kurasz, SOMAX, Panek Eugeniusz Metal Technik i HDK HURT;
- w dziale 31. (produkcja mebli) – nie uwzględniając losów przedsiębiorstwa Rameta Spółdzielnia Meblarska i jego córki PPH Ramex – w Raciborzu działa szereg producentów mebli na wymiar, takich jak np.: Meblart, Paduch & Syn, Mobell Adrian Dzwonkiewicz, Meble Kolasa, Braun Mebel, Tomasz Zieliński Mebdesign Meble Na Wymiar, Mformat Łukasz Karwacki, Pączko Tomasz FHUP Meblomet, Mebilon Trybuś Michał;

- w dziale 33. (naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń) działają przedsiębiorstwa, takie jak: Jandik Janusz Szlapański, Elektro-Ster, Mavex-Rekord KFT, Majnusz Roman Przedsiębiorstwo Majnusz, Zakład Naprawczy Naczyní Ciśnieniowych Popek & Łobos, Armex Automatyka oraz osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą oferujące usługi specjalistyczne (automatyka, spawanie, utrzymanie ruchu) innym przedsiębiorstwom przemysłowym;
- w sekcji C można spotkać się z sytuacją, w której przedsiębiorstwa o ciekawym profilu działalności mają swoją siedzibę w Raciborzu, zaś zakład produkcyjny i działalność sprzedażowa znajdują się poza terenem miasta (Rydułtowy, Wodzisław, Rybnik). Przykładem są firmy takie jak: OMAN, SOSTA, PolWelding Paweł Kulczycki.

W ostatnich trzech latach, dynamika rejestrowania nowych podmiotów w Raciborzu nie była znacząca. Poziom średnioroczny wynoszący 5,47% jest wyższy niż dla takich gmin jak Rudnik (4,8%), Kietrz (5,28%), Pawłowiczki (5,41%) ale niższy niż w Krzanowicach (8,17%), Pszowie (7,95%) czy Rydułtowach, Gaszowicach, Lubomii i Kornowacu. Również w układzie porównawczym Racibórz cechuje się jednym z najniższych współczynników obrazujących zwiększanie puli przedsiębiorstw. Gorszy wynik uzyskał tylko Kędzierzyn-Koźle (średnioroczny przyrost to 4,89%). Największy wzrost miał miejsce w Rydułtowach (7,81%) oraz w Wodzisławiu Śląskim (6,49%), który to nieznacznie wyprzedził Żywiec (6,42%).

Racibórz cechuje się także jedną z wyższych średnich poziomu odsetka podmiotów wyrejestrowanych z systemu REGON (średnia trzyletnia to 6,70%). Dodatkowo współczynnik ten rośnie. W układzie funkcjonalnym gorsza sytuacja występuje tylko w Rydułtowach (7,34%). W układzie porównawczym gorszą od Raciborza wartość współczynnika wykazano w Wodzisławiu Śląskim (7,76%, maleje), a znacznie lepsza sytuacja w tym względzie wystąpiła w Zawierciu (4,21%, maleje) i Kędzierzynie-Koźlu (5,59%, maleje).

Pochodną struktury gospodarki oraz jej zyskowności jest wielkość podatku od osób prawnych, który powraca do budżetu miasta w ramach systemu redystrybucji podatkowej. Udział podatku CIT w dochodach budżetu miasta ogółem, wynosił dla Raciborza 1,18% i średniorocznie (2017-2019) ustępował tylko gminie Pietrowice Wielkie (2,40%) oraz Polska Cerekiew (2,03%). Miasto było pod tym względem podobne do takich gmin jak Lyski (0,97%) i Jejkowice (0,95%). W układzie porównawczym Racibórz znalazł się w środku stawki, znacznie ustępując Żywcowi (3,35%), Zawierciu (2,32%) i Kędzierzynowi-Koźlu (1,68%) a wyprzedzając Wodzisław Śląski (0,51%) i Rydułtowy (0,51%).

Więcej informacji w analizowanym zakresie niesie jednak ze sobą zestandaryzowanie wpływów z CIT, np. względem liczby firm. Średnia trzyletnia wpływów z CIT przypadająca na firmę zarejestrowaną w systemie REGON pokazuje, że Racibórz w układzie funkcjonalnym zajmuje pod tym względem piątą pozycję (495,40 zł na firmę) za Pietrowicami Wielkimi

(1 595,78 zł), Polską Cerekwią (1 544,96 zł), Rybnikiem (579,11 zł) i Lyskami (503,86 zł). Najniższy wskaźnik notowany jest w Gaszowicach (19,79 zł) i Rudniku (9,20 zł na firmę).

W układzie porównawczym prym wiedzie Żywiec (1 260,16 zł na firmę), wyprzedzając Zawiercie (964,90 zł), Kędzierzyn-Koźle (714,82 zł) i diagnozowany Racibórz. Ostatnie miejsce w tym układzie zajmuje Wodzisław Śląski (261,39 zł).

W miesiącu kwietniu 2021 roku przeprowadzono badanie ankietowe wśród przedsiębiorstw działających na terenie miasta Racibórz. W badaniu wzięło udział 90 podmiotów, w tym 60 przedsiębiorstw mikro, 24 przedsiębiorstwa małe, 5 przedsiębiorstw średnich i jedno przedsiębiorstwo duże. Wśród nich 6 podmiotów rozważa zamknięcie działalności z powodu pandemii COVID-19.

Badane przedsiębiorstwa na lata 2021-2023 (perspektywa krótkookresowa) kreślą przede wszystkim poniższe przewidywania:

- liczba pracowników – bez zmian (59%) i wzrost do 20% (26%);
- wartość przychodów – wzrost do 20% (42%) i wzrost powyżej 20% (25%);
- udział przychodów z nowych produktów/usług w przychodach ogółem - bez zmian (34%) i wzrost do 20% (38%);
- koszty prowadzenia działalności - bez zmian (23%) i wzrost do 20% (57%);
- zyskowność działalności - bez zmian (29%) i wzrost do 20% (34%);
- liczba klientów - bez zmian (25%) i wzrost do 20% (48%).

Przewidują także, że w okresie 2024-2027 (perspektywa długookresowa) wystąpią następujące zmiany:

- liczba pracowników – bez zmian (48%) i wzrost do 20% (38%);
- wartość przychodów – wzrost do 20% (50%) i wzrost powyżej 20% (26%);
- udział przychodów z nowych produktów/usług w przychodach ogółem - bez zmian (22%), wzrost do 20% (48%) i wzrost powyżej 20% (23%);
- koszty prowadzenia działalności - wzrost do 20% (52%) i wzrost powyżej 20% (30%);
- zyskowność działalności - bez zmian (23%), wzrost do 20% (41%) i wzrost powyżej 20% (22%);
- liczba klientów - bez zmian (21%), wzrost do 20% (51%) i wzrost powyżej 20% (21%).

Warunki prowadzenia działalności biznesowej w Raciborzu badane przedsiębiorstwa oceniały w sposób następujący:

Dostęp do wykwalifikowanej kadry na rynku pracy	↓
Dostęp do oferty szkoleniowej dla rozwoju kompetencji pracowników	↓
Motywacja pracowników	↓
Produktywność pracowników	→
Dostęp do mieszkań dla pracowników spoza Raciborza, którzy chcą się przeprowadzić do miasta	↓
Jakość życia: usługi wolnego czasu, usługi medyczne, handel, edukacja, opieka, środowisko naturalne	↓
Współpraca ze szkołami branżowymi w ramach kształcenia, staży, wizyt w firmie	↓
Współpraca z PWSZ w ramach kształcenia, staży, wizyt w firmie	↓
Dostęp do lokali usługowych na działalność w centrum miasta	→
Dostęp do lokali usługowych na działalność w dzielnicach	↓
Jakość dostępnych lokali usługowych w centrum miasta	↓
Jakość dostępnych lokali usługowych w dzielnicach	↓
Dostęp do budynków i hal na wynajem	↓
Dostęp do budynków i hal na kupno	↓
Dostęp do uzbrojonych terenów przemysłowych	→
Dostęp do mediów dla prowadzenia działalności gospodarczej (prąd, woda, gaz,...)	→
Dostępność transportowa dla pracowników	↓
Dostępność transportowa dla klientów	→
Jakość obsługi w Urzędzie Miasta w sprawach dotyczących prowadzenia działalności biznesowej	↑
Szybkość obsługi w Urzędzie Miasta w sprawach dotyczących prowadzenia działalności biznesowej	↑
Wymiana informacji między Urzędem Miasta a przedsiębiorstwami, w tym możliwości przekazania swoich potrzeb i oczekiwań	→
Wsparcie Miasta dla przedsiębiorstw w postaci ulg	↓
Wsparcie Miasta dla przedsiębiorstw w postaci spotkań informacyjnych i informacji na stronach internetowych	↓
Wizerunek Raciborza	→

Większość badanych przedsiębiorstw nie korzystała z działań wsparcia przewidzianych w Programie Wspierania Przedsiębiorczości na lata 2015-2020. Wskazały natomiast, że mogą być zainteresowane podobnymi instrumentami wsparcia w kolejnych latach.

Respondenci uznali, że w kolejnych latach w Raciborzu należy się w pierwszej kolejności skupić na poprawie:

- jakości życia: usługi wolnego czasu, usługi medyczne, handel, edukacja, opieka, środowisko naturalne (57%);
- wsparcia Miasta dla przedsiębiorstw w postaci ulg (50%);
- dostępu do wykwalifikowanej kadry na rynku pracy (48%);
- dostępu do mieszkań dla pracowników spoza Raciborza, którzy chcą się przeprowadzić do miasta (43%);
- motywacji pracowników (28%);
- wizerunku Raciborza (27%);
- dostępu do budynków i hal na wynajem (23%);
- współpracy ze szkołami branżowymi (20%);
- produktywności pracowników (20%).

Badane przedsiębiorstwa wskazały, iż chciałyby w kolejnych latach korzystać z następujących działań wsparcia potencjalnie zorganizowanych przez Urząd Miasta i jego partnerów:

- zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach pomocy de minimis dla przedsiębiorstw podejmujących inwestycje oraz tworzących miejsca pracy (70%);
- informacja o ofertach inwestycyjnych na stronach internetowych miasta (60%);
- kompleksowa obsługa inwestorów przez poszczególne wydziały Urzędu Miasta koordynowana przez Referat Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora (49%);
- udostępnienie mieszkań dla pracowników spoza Raciborza, którzy chcą się przeprowadzić do miasta (45%);
- inicjatywa „Pracuj i mieszkaaj w Raciborzu” w ramach której Miasto udostępnia lokale mieszkalne dla osób o wysokich kwalifikacjach zawodowych podejmujących pracę w Raciborzu (32%).

Badane przedsiębiorstwa wskazały, iż chciałyby w kolejnych latach korzystać z następujących działań informacyjnych i promocyjnych potencjalnie zorganizowanych przez Urząd Miasta i jego partnerów:

- informacja o instrumentach wsparcia udzielana przez Referat Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora w ramach indywidualnych i grupowych spotkań (72%);
- informacja o instrumentach wsparcia na stronach internetowych miasta (68%);
- informacja o instrumentach wsparcia udzielana przez instytucje otoczenia biznesu w ramach indywidualnych i grupowych spotkań (51%);

- promocja firm w postaci prezentacji sylwetek lokalnych firm na stronach internetowych miasta (45%);
- promocja firm w postaci Międzynarodowej Gali „Filar Ziemi Raciborskiej” (47%).

Badane przedsiębiorstwa wskazały, iż chciałyby w kolejnych latach korzystać z następujących działań wspierających uruchomienie i rozwój działalności biznesowej potencjalnie zorganizowanych przez Urząd Miasta i jego partnerów:

- spotkania informacyjne z dedykowanymi instytucjami (np. Powiatowy Urząd Pracy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Państwowa Inspekcja Pracy, Urząd Skarbowy,...) organizowane przez instytucje otoczenia biznesu (45%);
- szkolenia specjalistyczne oferowane przez instytucje otoczenia biznesu (40%);
- spotkania Business Meet-up organizowane przez instytucje otoczenia biznesu (38%);
- doradztwo biznesowe oferowane przez instytucje otoczenia biznesu (32%);
- spotkania Business Stand-up organizowane przez instytucje otoczenia biznesu (32%).

Badane przedsiębiorstwa wskazały, iż chciałyby w kolejnych latach korzystać z następujących działań w ramach współpracy miasto – edukacja – biznes:

- staże i praktyki oferowane przez firmę uczniom szkół branżowych (55%);
- wsparcie finansowe z Krajowego Funduszu Szkoleniowego na działania dostosowujące kompetencje pracowników (51%);
- staże i praktyki oferowane przez firmę studentom Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu (38%);
- kształcenie dualne we współpracy ze szkołami branżowymi (28%);
- szkolenie pracowników w ramach studiów podyplomowych i kursów specjalistycznych we współpracy z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Raciborzu (23%).

Turystyka

Rynek usług turystycznych w Raciborzu oparty jest na atrakcjach przyrodniczych związanych z ofertą Arboretum Bramy Morawskiej oraz terenami zielonymi w mieście i jego okolicach, a także na antropogenicznych produktach turystycznych wytworzonych wokół zabytków i oferty muzealnej miasta. Szczególnym walorem jest możliwość zwiedzania pozostałości po Zamku Piastowskim, w tym kaplicy zamkowej pw. św. Tomasza Becketa określanej mianem perły śląskiego gotyku. Ścisłe centrum miasta stanowi starówka z zachowanym średniowiecznym układem urbanistycznym, fragmentami średniowiecznych obwarowań oraz gotyckimi świątyniami, które pochodzą z XIII i XIV wieku. Są to: kościół farny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, kościół pw. św. Jakuba oraz dawna świątynia przy klasztorze Dominikanek – obecnie siedziba Muzeum w Raciborzu. Wg ewidencji zabytków

w Raciborzu znajduje się 617 zabytków nieruchomych (w tym m.in. 33 wpisane do rejestru zabytków) oraz 449 stanowisk archeologicznych.

Turystyka w Raciborzu ma charakter jednodniowy, nasilający się w okresie letnim, z lokalnymi szczytami weekendowymi. Racibórz posiada bazę noclegową, współtworząc ofertę turystyczną dla okolicznych gmin. Wskaźnik liczby całorocznych miejsc noclegowych w hotelach, motelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych wynosi dla miasta 7,03 miejsca na każdy 1 000 mieszkańców. Wśród gmin układu funkcjonalnego noclegi oferują podmioty zlokalizowane tylko w jedenastu z nich. Wartość analizowanego wskaźnika jest najwyższa w Pszowie (12,80 miejsca na 1 000 mieszkańców), Pawłowiczkach (7,60) i Kornowacu (7,50). Najniższy opisywany wskaźnik mają Krzyżanowice (3,54) oraz Rybnik (2,65). W układzie porównawczym Racibórz pod względem miejsc noclegowych znajduje się za Żywcem (11,53 miejsca na 1 000 mieszkańców) oraz Zawierciem (10,38), ale przed Kędzierzynom-Koźlem (4,99) i Wodzisławiem Śląskim (3,20).

Średnia trzyletnia liczby udzielonych noclegów na 1 000 mieszkańców (których dane udostępniane są w układzie powiatów) wskazuje, że w układzie funkcjonalnym najwięcej noclegów udzielono na terenie powiatu raciborskiego (660,84 noclegu na 1000 mieszkańców), następnie kędzierzyńsko-kozielskiego (462,46), gliwickiego (319,86), głubczyckiego (317,20), wodzisławskiego (304,71) oraz Rybnika (285,02).

Jednak, dla porównania na terenie powiatu żywieckiego średniorocznie udzielano 2 660,96 noclegów na 1 000 mieszkańców, zaś na terenie powiatu zawierciańskiego 1 735,93. Z kolei na terenie powiatu wodzisławskiego 304,71 noclegów na 1 000 mieszkańców. Pomiedzy liczbą udzielonych noclegów w powiatach, a ofertą miejsc hotelowych występuje dodatnia korelacja i widać że rynek usług hotelarskich nadążał za popytem wygenerowanym przez turystów. Należy jednak dodać, że branża ta (oraz powiązane z nią branże gastronomiczna i rozrywkowa) w znaczący sposób ucierpiały na skutek wprowadzenia ograniczeń związanych z pandemią koronawirusa.

Rynek pracy

Racibórz ma jeden z najniższych poziomów odsetka osób w wieku produkcyjnym na swoim obszarze funkcjonalnym. Natomiast już w miejskim układzie porównawczym współczynnik ten w przypadku Raciborza jest najwyższy. Jednak następuje jego duży spadek. Oznacza to, że miasto szybciej traci potencjalnych pracowników niż sąsiedzi, jak i zarówno miasta rywalizujące o potencjalnych inwestorów.

Pracujący mieszkańcy są dla miasta źródłem dochodów pośrednich i bezpośrednich. Jednym z ważniejszych są udziały w podatku od osób fizycznych (PIT), które to budżet miasta otrzymuje w formie transferów z budżetu centralnego. W układzie funkcjonalnym wartość wskaźnika dotyczącego udziału PIT w dochodach gminy ogółem dla Raciborza (23,12%)

mieści się pomiędzy wartościami występującymi w innych gminach. W układzie porównawczym Racibórz wyprzedza Żywiec (22,53%) i Kędzierzyn-Koźle (21,05%) ale znajduje się za Wodzisławiem Śląskim (24,06%), miastem Rydułtowy (23,26%) oraz Zawierciem (23,48%). Zbliżone wartości tych wskaźników wskazują, że jest to wartość typowa dla miast podobnej rangi. Trzeba bowiem mieć na uwadze, że prezentowany odsetek jest zależny nie tylko od wielkości udziału w PIT ale również od całej struktury dochodów budżetu miasta – w tym od wielkości podatku od nieruchomości, wpływów z CIT, uzyskiwanych subwencji i dotacji itd. Dlatego, podobnie jak w przypadku wcześniejszej analizy CIT, także i dla PIT dokonano standaryzacji – tu w odniesieniu, do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. To umiejscawia Racibórz na dziewiątej pozycji w układzie funkcjonalnym (1 441,05 zł na mieszkańca w wieku produkcyjnym). Miasto plasuje się za Rybnikiem (2 292,96 zł – należy jednak mieć na uwadze, że Rybnik jest miastem na prawach powiatu i ma w związku z tym inną strukturę dochodów i wydatków budżetowych), Sośnicowicami (1 975,55 zł), Pilchowicami (1 965,64 zł), Gaszowicami (1 661,66 zł), Jejkowicami (1 562,91 zł), Lyskami (1 538,38 zł), Rydułtowami (1 526,20 zł) i Pszowem (1 523,50 zł). Ostatnie miejsce zajmują w tym układzie gminy takie jak Polska Cerekiew (788,16 zł) i Pawłowiczki (732,55 zł). W układzie porównawczym Racibórz zajmuje pod tym względem ostatnią pozycję. Pierwsze miejsca zajmują Żywiec (1 808,65 zł na mieszkańca w wieku produkcyjnym) i Wodzisław Śląski (1 697,20 zł na mieszkańca w wieku produkcyjnym).

Ważnym wyznacznikiem sytuacji na rynku pracy jest udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W Raciborzu współczynnik ten wynosił średnio 2,83%, dla okresu trzyletniego. W układzie funkcjonalnym Racibórz miał lepszą pozycję niż Rydułtowy (3,2%) lub Kuźnia Raciborska (2,87%), ale gorszą niż takie miasta jak Pszów (2,5%) czy Rybnik (2,37%). Analizowany odsetek osób bezrobotnych jest wyższy w należących do obszaru funkcjonalnego gminach województwa opolskiego niż województwa śląskiego. Należy jednak zaznaczyć że część osób zarejestrowanych jako bezrobotni pracuje w tzw. szarej strefie, często poza granicami kraju.

Mając na uwadze, że relacje na rynku pracy nie ograniczają się do granic administracyjnych oraz celem uwzględnienia bieżącej sytuacji w gospodarce, w tym zmian wynikłych z pandemii koronawirusa, przeanalizowano dane o stopie bezrobocia w powiatach tworzących obszar funkcjonalny, dostępne do grudnia 2020 r. W tym układzie przestrzennym, powiat raciborski charakteryzuje się niską stopą bezrobocia. Nieznacznie lepsza sytuacja w całym badanym okresie występowała jedynie w mieście Rybnik. Wśród powiatów związanych ze zdefiniowaną grupą porównawczą, powiat raciborski charakteryzuje się najniższą stopą bezrobocia.

W układzie wewnętrznym miasta, m.in. w kontekście przeciwdziałania wykluczeniu, ważne jest monitorowanie miejsc, gdzie koncentrują się osoby bezrobotne. W Raciborzu największe

zagęszczenie osób bezrobotnych miało miejsce na Ostrogu (powyżej 7,42% ale poniżej lub równo 16,84% populacji osób zamieszkujących przy danej ulicy). Stosunkowo wysoki odsetek osób zamieszkujących dane ulice i pozostające bez pracy, także w Brzeziu i w Miedoni (od 4,42% do 7,72%). Nieco inaczej obraz wygląda jeżeli porównamy odsetek osób, które przez ostatnie trzy lata nie znalazły pracy. Osoby długotrwale bezrobotne pojawiają się niemal we wszystkich umownie określonych dzielnicach miasta.

Potencjał otoczenia biznesu

Edukacja na rzecz rynku pracy

Mając na uwadze perspektywę rynku pracy i dopasowania do jego potrzeb oferty edukacyjnej w mieście, należy zwrócić uwagę na jej bieżący kształt. Za kluczową uznać należy dostępność kształcenia zawodowego i technicznego w szerokim spektrum zawodów/specjalizacji oferowanych głównie przez:

- Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 (w tym m.in. Technikum nr 2, Branżowa Szkoła I Stopnia nr 2),
- Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 (w tym m.in. Technikum nr 4, Branżowa Szkoła I Stopnia nr 4),
- Zespół Szkół Ekonomicznych w Raciborzu,
- Ośrodek Kształcenia Zawodowego w Raciborzu w ramach Zakładu Doskonalenia Zawodowego Katowice,
- Szkołę Żak w Raciborzu,
- TEB Edukacja sp. z o.o., oddział w Raciborzu,
- Medyczną Szkołę Policealną Województwa Śląskiego nr 1,
- Państwową Wyższą Szkołę Zawodową.

Oferta kierunków kształcenia na poziomie branżowym I stopnia obejmuje takie zawody jak: cukiernik, kucharz, piekarz, przetwórcza mięsa, sprzedawca, blacharz samochodowy, lakiernik samochodowy, mechanik pojazdów samochodowych, elektryk, elektromechanik, operator obrabiarek skrawających, mechanik-monter maszyn i urządzeń, ślusarz, stolarz, fotograf, fryzjer, krawiec, murarz – tynkarz, monter sieci i instalacji sanitarnych, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, mechanik operator pojazdów i maszyn rolniczych.

Natomiast oferta kierunków kształcenia na poziomie technicznym obejmuje takie zawody jak: technik architektury krajobrazu, technik ochrony środowiska, technik budownictwa, technik geodeta, technik hotelarstwa, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, technik agrobiznesu, technik elektryk, technik mechatronik, technik mechanik, technik elektronik, technik informatyk, technik ekonomista,

technik rachunkowości, technik handlowiec, technik reklamy, technik spedytor, technik logistyk, technik analityk, technik administracji, technik bezpieczeństwa i higieny pracy, technik informatyk, technik reklamy, technik fotografii i multimediiów, technik realizacji nagrań, technik weterynarii, technik sterylizacji medycznej, technik dentystyczny z technologią CAD/CAM, technik elektroradiolog, technik farmaceutyczny, technik optyk, technik depilacji, technik usług kosmetycznych, technik masażysta.

Ponadto organizowane są kursy techniczne, takie jak: kierowca operator wózków jezdniowych, urządzenia, instalacje i sieci elektroenergetyczne (G1- SEP) – elektryk, podstawy pneumatyki, podstawy elektropneumatyki, instalator systemów fotowoltaicznych, instalator pomp ciepłych, instalator/serwisant układów chłodniczych, klimatyzacyjnych i pomp ciepła, grafika komputerowa, programowanie w wybranych językach informatycznych, obsługiwane programów biurowych, zarządzanie zasobami ludzkimi, trener personalny, księgowość.

Badanie wśród szkół branżowych i technicznych w Raciborzu wskazuje na duże zróżnicowanie liczby nauczycieli zaangażowanych w kształcenie na kierunkach (od 8 do 15 osób na kierunkach takich jak: fryzjer, kucharz, krawiec, murarz-tylnkarz, monter sieci i instalacji sanitarnych, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, technik ekonomista, technik rachunkowości, technik handlowiec, technik logistyk, technik spedytor, technik reklamy; od 20 do 28 osób na kierunkach takich jak: technik budownictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych, elektromechanik, operator obrabiarek skrawających, blacharz samochodowy, lakiernik samochodowy, mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych oraz powyżej 30 osób na kierunkach jak: ślusarz, mechanik pojazdów samochodowych, elektryk). Znacząca jest także rozpiętość średniorocznej liczby uczniów rozpoczynających naukę na danym kierunku (od 2 do 10 osób na kierunkach jak: krawiec, fotograf, piekarz, przetwórcza mięsa, murarz-tylnkarz, technik agrobiznesu, technik ochrony środowiska, monter sieci i instalacji sanitarnych, operator obrabiarek skrawających; od 20 do 28 osób na kierunkach jak: technik architektury i krajobrazu, technik analityk, technik hotelarstwa, stolarz oraz powyżej 30 osób na kierunkach takich jak: technik budownictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik ekonomista, technik logistyk, technik reklamy, ślusarz, mechanik pojazdów samochodowych, fryzjer, kucharz) oraz średniorocznej liczby absolwentów na danym kierunku (od 4-6 osób na kierunkach takich jak: cukiernik, monter sieci i instalacji sanitarnych, technik ochrony środowiska, lakiernik samochodowy, elektromechanik, blacharz samochodowy; 20-28 osób na kierunkach takich jak: fryzjer, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik reklamy, technik budownictwa oraz ponad 30 osób na kierunkach takich jak: mechanik pojazdów samochodowych, ślusarz, technik ekonomista, technik logistyk).

Szkoły branżowe i techniczne w Raciborzu współpracują zarówno z małymi i średnimi jak i z dużymi przedsiębiorstwami, w tym na przykład: ARCHIDOM Pracownia Projektowa, ARMEX AUTOMATYKA PRZEMYSŁOWA, EKO-OKNA, ELEKTRO-STER, Ema – Brzezie, Energetyka Solarna ENSOL, Fabryka Informatyki, Fabryka Obrabiarek RAFAMET, GLOBAL SERWIS, Henkel Polska, MASTER GSM, Michael, NEXANS POWER ACCESSORIES Poland, PC SERVICE POLSKA, PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysłowa, Zakład Ciepłny, P.P.W KOLTECH, PREVAC, PROXEO, RAFAKO, ROCALIFT Polska, SGL Carbon Polska, SGS-Service, Staltech, Studio Komputerowe „BIT”, SUNEX, TBI Technology TOKAI COBEX POLSKA, Zakład Wodociągów i Kanalizacji.

Współpraca odbywa się przykładowo w następujących zakresach:

- ***Klasa patronacka*** – klasy patronackie pojawiają się w nielicznych przypadkach. Przykładami są: EKO-OKNA, MSI Polska, Canon.
- ***Przygotowanie programów nauczania do zawodu, uwzględniających dodatkowe kompetencje lub kwalifikacje wymagane przez pracodawcę*** – Niektóre szkoły zaznaczają, iż pracodawcy z którymi współpracują nie wymagają dodatkowych kompetencji ponad te, które są już uwzględnione w podstawach programowych kształcenia w zawodach. Inne zaś potwierdzają, iż ich programy nauczania uwzględniają sugestie i oczekiwania pracodawców. Natomiast szkolne programy nauczania dla młodocianych pracowników określają liczbę godzin, która znacznie wykracza ponad minimum programowe określone w podstawie programowej. Daje to każdemu pracodawcy możliwość dostosowania nauki zajęć praktycznych do specyfiki danego podmiotu oraz kształtowania dodatkowych kompetencji ważnych dla konkretnej firmy.
- ***Wspólna realizacja kształcenia zawodowego, w tym szczególnie praktycznej nauki zawodu*** – szkoły wspierają pracodawców w zakresie przygotowania się do praktycznego nauczania zawodu i egzaminów zawodowych w części praktycznej. W szkołach branżowych I stopnia cała praktyczna nauka zawodu (zajęcia praktyczne) realizowana jest u pracodawców. Pracodawcy odpowiadają za realizację pełnego programu godzin przewidzianych w programie kształcenia zawodowo-praktycznego. Szkoła lub ośrodki prowadzące turnusy dokształcania teoretycznego pracowników młodocianych (dotyczy zawodów, w których kształcenie odbywa się w ramach klasy wielozawodowej) realizują tylko godziny z puli teoretycznych przedmiotów zawodowych.
- ***Doposażenie warsztatów i pracowni szkolnych*** – Powiat raciborski realizował w latach 2017-2020 projekty dzięki którym zaadaptowano pomieszczenia oraz zakupiono nowy sprzęt dla pracowni. Pozyskiwane były drobne narzędzia

technologiczne, przyrządy technologiczne (na bazie dobrych indywidualnych relacji nauczycieli zawodu z poszczególnymi firmami). Niektóre umowy o współpracę z przedsiębiorstwami zawierające zapisy dotyczące doposażenia pracowni zostały zawieszony w okresie pandemii COVID-19.

- **Organizacja egzaminu zawodowego** – szkoły branżowe organizując egzaminy potwierdzające kwalifikacje w zawodzie współpracują z pracodawcami w zakresie organizacji części praktycznej egzaminów zawodowych. Młodociani pracownicy, którzy odbywają zajęcia praktyczne u pracodawców, którzy nie są rzemieślnikami, zdają egzaminy zawodowe w OKE, a nie w Izbie Rzemieślniczej. W sytuacjach, w których dana szkoła nie dysponuje odpowiednim wyposażeniem do przygotowania stanowiska egzaminacyjnego, szkoła, w porozumieniu z pracodawcami, organizuje stanowisko egzaminacyjne w zakładzie pracodawcy. Na przykład ślusarze zatrudnieni w firmach, które nie są zrzeszone w organizacji rzemieślniczej, zdają egzamin końcowy w Ośrodku Egzaminacyjnym w RAFAKO.
- **Doskonalenie nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych oraz nauczycieli praktycznej nauki zawodu, w tym organizowanie szkoleń branżowych** – szkoły branżowe planują organizację obowiązkowych szkoleń branżowych (40 godzin cyklicznie w okresach trzyletnich) dla nauczycieli u pracodawców związanych z nauczaniem zawodem. W okresie pandemii COVID-19 działania te są zawieszony.
- **Doradztwo zawodowe, targi pracy** – doradcy zawodowi przeprowadzają badania, ankietują uczniów, przygotowują uczniów do podejmowania decyzji o dalszym kształceniu oraz pomagają uczniom w wyborze dalszej ścieżki edukacyjnej. Doradcy organizują spotkania z przedstawicielami uczelni oraz z przedstawicielami reprezentującymi różne branże. Badają losy absolwentów, prowadzą rozmowy doradcze z uczniami objętymi pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Ścisłe współpracują z pedagogami szkolnymi. Prowadzą zajęcia z doradztwa zawodowego w klasach branżowych oraz prowadzą kursy z doradztwa zawodowego dla młodzieży z ostatnich klas technikum. Analizują bieżącą sytuację na rynku pracy, dane przekazują uczniom oraz pomagają im w podjęciu decyzji o udziale w dodatkowych szkoleniach i zdobyciu dodatkowych uprawnień zawodowych. Doradcy zawodowi wraz z uczniami biorą udział w targach pracy, w Festiwalu Przedsiębiorczości oraz Festiwalu Perspektyw. Szkoły organizują także warsztaty z udziałem pracodawców, co pozwala uczniom lepiej zapoznać się z perspektywami pracy.

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu (PWSZ) oferuje studia na dziesięciu kierunkach licencjackich, na studiach inżynierskich (z zakresu: architektury; automatyki i robotyki; zarządzania i inżynierii produkcji) oraz na jednolitych studiach magisterskich

z zakresu pedagogiki. PWSZ współpracuje z przedsiębiorstwami, takimi jak np.: ARMEX AUTOMATYKA PRZEMYSŁOWA, EKO-OKNA, Elektro-Ster, Energetyka Solarna ENSOL, Henkel Polska, Izoserwis Izolacje Budowlane, JSW IT Systems, MIESZKO, Państwowe Przedsiębiorstwo Odzieżowe „RAKON”, PIVEXIN, PREVAC, Przedsiębiorstwo Projektowo-Wdrożeniowe KOLTECH, RAFAKO, RAFAMET, Rode Project, SGS-Service, SUNEX, TBI Technology, TOKAI COBEX POLSKA. PWSZ także współpracuje z podmiotami sektora zdrowia, takimi jak: szpitale, ośrodki zdrowia, poradnie specjalistyczne i domy pomocy społecznej. Współpraca ta ma formułę konsultacji na etapie przygotowania programów nauczania (np. architektura, automatyka i robotyka, zarządzanie i inżynieria produkcji), doposażenia laboratoriów i pracowni oraz angażowania pracowników przedsiębiorstw w realizację zajęć (np. inżynieria materiałowa, elektrotechnika, układy napędowe maszyn, ochrona własności intelektualnej, zarządzanie środowiskiem). Przedsiębiorstwa zgłaszają także tematy do projektów inżynierskich studentów i współpracują ze studentami podczas ich opracowania. Uczelnia odnotowuje słabe zainteresowanie absolwentów szkół ponadpodstawowych jej ofertą. Planuje wzmacniać współpracę ze szkołami i intensyfikować działania informacyjne i promocyjne. Dostrzega również braki w relacjach z Urzędem Miasta i widzi możliwości kreowania synergii przy realizacji wspólnych przedsięwzięć na rzecz rozwoju gospodarki w mieście. PWSZ zmaga się z przestarzałą infrastrukturą lokalową, którą planuje unowocześnić w ramach projektów inwestycyjnych współfinansowanych ze środków zewnętrznych. Fakt istnienia na terenie Raciborza uczelni z własnym ośrodkiem decyzyjnym na miejscu, jest postrzegany przez różne środowiska jako siła.

Instytucje otoczenia biznesu na rzecz start-upów i rozwoju lokalnego biznesu

Na terenie miasta Racibórz i na rzecz Raciborza działają instytucje otoczenia biznesu, takie jak:

- Cech Rzemiosł Różnych w Raciborzu,
- Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS,
- Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna,
- Polska Agencja Inwestycji i Handlu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Raciborzu,
- Raciborska Izba Gospodarcza,
- Śląskie Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera,
- Śląskie Porozumienie Gospodarcze SŁĄSK.ONLINE,
- Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie, PZDR Racibórz,
- Zrzeszenie Plantatorów Roślin Okopowych w Raciborzu.

Kierują one swoje usługi do lokalnego biznesu jak i do inwestorów rozważających nowe projekty inwestycyjne w mieście. Pomagają również mieszkańcom Raciborza przy uruchomieniu własnej działalności gospodarczej. Jednak w znikomym zakresie podejmują działania związane ze wsparciem powstawania i rozwoju podmiotów typu start-up cechujących się szczególną przewagą technologiczną. Oferują usługi doradcze i szkoleniowe oraz udzielają informacji na temat prowadzenia działalności biznesowej i dostępnych instrumentów wsparcia rozwoju przedsiębiorczości. Także wpisując się w krajową politykę zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej Polski. Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna i Polska Agencja Inwestycji i Handlu współpracują z Urzędem Miasta przy przekonywaniu inwestorów do wyboru lokalizacji w Raciborzu.

W ramach konkursu ofert na realizację zadania publicznego zgodnie z art. 16 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Miasto Racibórz co roku wybiera partnera do realizacji programu „Raciborski Inkubator Przedsiębiorczości”. W poprzednich latach zakres programu obejmował działalność wspomagającą rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości w postaci prowadzenia przez partnera usług informacyjnych, doradczych i szkoleniowych na rzecz przedsiębiorców i osób podejmujących działalność gospodarczą w ramach Ośrodka Współpracy Gospodarczej, organizacji wizyt studyjnych w raciborskich zakładach oraz organizacji wydarzeń promujących przedsiębiorczość i lokalny biznes. Od kilku lat partnerem tym jest Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych (CRIS) z siedzibą w Rybniku. Pomimo trudności w dotarciu do grup docelowych w okresie pandemii COVID-19, CRIS realizowało działania wsparcia w postaci doradztwa biznesowego, doradztwa specjalistycznego, wydarzeń biznesowych, spotkań informacyjnych, konkursów na najlepszy biznesplan i usługi promocyjne. Średniorocznie w okresie 2018-2020 dla ponad 600 osób fizycznych, 300 mikro, 100 małych i 20 średnich przedsiębiorstw. Także dla około 300 studentów i absolwentów, 200 osób bezrobotnych, 500 pracowników z lokalnych przedsiębiorstw i organizacji oraz 30 organizacji pozarządowych. Z kolei Raciborska Izba Gospodarcza, oprócz organizacji szkoleń i działań promocyjnych, zajmuje się rozwiązywaniem problemów zgłoszonych przez jej członków oraz organizowaniem zakupów grupowych gazu i energii elektrycznej. Izba ta wspierała średniorocznie w okresie 2018-2020 41 mikro, 22 małe, 13 średnich i 5 dużych przedsiębiorstw. Natomiast Cech Rzemiosł Różnych w Raciborzu zajmuje się nadzorem nad przygotowaniem zawodowym w rzemiośle. Ponadto oferuje usługi doradcze i rachunkowe, promuje kształcenie zawodowe i prowadzi doradztwo zawodowe, obsługuje refundacji wynagrodzeń pracowników młodocianych, organizuje szkolenia i kursy oraz wynajmuje pomieszczenia biurowe. Wspiera rocznie około 120 osób. Średniorocznie w latach 2018-2020 współpracował z grupą 58 mikro, 19 małymi i 1 średnim przedsiębiorstwem z Raciborza, a łącznie ze 140 podmiotami na obszarze powiatu raciborskiego. W zakresie rolnictwa, Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie, Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Raciborzu organizuje średniorocznie dla 150 gospodarstw rolnych, spotkania informacyjne i szkolenia z zakresu pozyskiwania środków

europejskich na rzecz rozwoju gospodarstw i obszarów wiejskich. Natomiast Zrzeszenie Plantatorów Roślin Okopowych w Raciborzu pomaga średniorocznie 120 małym przedsiębiorstwom i 100 osobom. Zrzeszenie to reprezentuje i chroni interesy plantatorów buraka cukrowego, udziela wsparcia i upowszechnia wiedzę wśród plantatorów w postaci szkoleń i poradników. Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna była zaangażowana przy obsłudze inwestycji od 2 mikro przedsiębiorstw, 7 małych i 2 dużych przedsiębiorstw. Z kolei Polska Agencja Inwestycji i Handlu oraz Śląskie Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera służą doradztwem i udzielają informacji o wybranych rynkach zarówno inwestorom jak i przedsiębiorstwom z obszaru Raciborza sprzedającym na eksport i rozważającym taką działalność.

Wszystkie organizacje posiadają odpowiednią bazę lokalową do prowadzenia swoich usług, korzystają z komunikatorów internetowych, ułatwiających współpracę zdalną w okresie pandemii COVID-19. Współpracują również z doradcami i ekspertami branżowymi przy realizacji specjalistycznych usług doradczych i szkoleń. Dysponują bazami danych przedsiębiorstw, które wykorzystują przy promocji współpracy z innymi, w tym poza terenem Raciborza. Natomiast punkty kontaktowe ułatwiają relacje z klientami, którzy przychodzą ze swoimi problemami i pytaniami oraz oczekują szybkiego i sprawnego wsparcia.

Oceniając perspektywy sytuacji w gospodarce Raciborza, instytucje otoczenia biznesu liczą na współpracę z Urzędem Miasta w obszarach takich jak: uruchomienie w centrum miasta strefy co-workingowej, budowa i udostępnienie przestrzeni magazynowej dla mikro- i małych przedsiębiorstw zajmujących się e-commerce, przygotowanie terenów inwestycyjnych, współpraca z PWSZ oraz doskonalenie procesu obsługi inwestorów.

IV. Uwarunkowania zewnętrzne

Uwarunkowania prawno-polityczne

W ramach unijnych Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021-2027 Polska może uzyskać środki z Europejskiej Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej, Instrumentu na rzecz Odbudowy i Wzmacniania Odporności oraz Funduszu Sprawiedliwej Transformacji (dostępnego jedynie dla wybranych gmin górniczych i podmiotów podlegających restrukturyzacji w związku ze zmniejszeniem emisyjności gospodarki). Ich wartość szacuje się obecnie na około 770 miliardów złotych. W pierwszej kolejności uruchomione zostaną prawdopodobnie środki rozdysponowane w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności, który wychodzi między innymi naprzeciw obniżonej zdolności inwestycyjnej jednostek samorządu terytorialnego oraz ograniczeniom w dostępie do usług publicznych, w tym w zakresie edukacji i zdrowia. Plan przewiduje wsparcie gmin w zakresie odbudowy możliwości inwestycyjnych, ukierunkowanej na zieloną transformację – zgodnie

z założeniami kluczowego programu politycznego Unii Europejskiej, znanego jako Europejski Zielony Ład. W jego ramach rząd przewiduje uruchomienie Funduszu Zielonej Transformacji Miast, mającego wspierać inwestycje dotyczące między innymi: poprawy jakości powietrza, zielono-niebieskiej infrastruktury, infrastruktury transportu zeroemisyjnego czy też poprawy efektywności energetycznej budynków. Zagadnienia te będą jednak przede wszystkim wspierane ze środków Polityki Spójności, która obejmie także kwestie gospodarcze i społeczne. Strumień finansowania z nią związany będzie zarządzany w sposób zbliżony do znanego z wcześniejszych lat – interwencja w ramach krajowych programów operacyjnych będzie uzupełniona o pulę podlegającą zarządzaniu przez samorządy regionalne. W województwie śląskim w konsekwencji tej decyzji wdrażany będzie program operacyjny Fundusze Europejskie dla Województwa Śląskiego.

Rolę wiodącego programu strategicznego, definiującego rozwój Polski pełniła w ostatnich latach Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, której wdrażanie dobiega końca. W kontekście rozwoju miast, w dokumencie tym położono silny nacisk na równoważenie procesów rozwojowych, a co za tym idzie jednym z najistotniejszych kierunków polityki stało się wspieranie średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze. W ślad za tym, w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 skupiono się na zmniejszaniu dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego zarówno obszarów miejskich jak i wiejskich. Założono podejście dopasowanego wsparcia na podstawie zidentyfikowanych obszarów strategicznej interwencji, a także zwiększoną rolę i odpowiedzialność samorządów lokalnych w określeniu polityki rozwoju w odniesieniu do otoczenia funkcjonalnego. W ostatnich latach nie eksponowano znaczenia dokumentu Krajowej Polityki Miejskiej (z horyzontem do 2023 r.). Aktualnie jednak toczą się prace nad aktualizacją tejże polityki. Jej nadrzędnym celem ma być zrównoważona transformacja polskich miast w kierunku silnych i odpornych, zapewniających wysoką jakość życia mieszkańców. Natomiast do kluczowych zagadnień należały będą prawdopodobnie: budowa miast dostępnych i przyjaznych dla wszystkich mieszkańców; podniesienie konkurencyjności i atrakcyjności gospodarczej miast; adaptacja miast do zmian klimatu i zwiększenie wykorzystania rozwiązań opartych na naturze; technologie cyfrowe w procesach zarządzania miastem i optymalizacji dostępu do usług publicznych oraz przeciwdziałanie negatywnym skutkom suburbanizacji i ponowne wykorzystanie przestrzeni w miastach. W maju 2020 roku zaprezentowany został program społeczno-gospodarczy „Polski Ład”, widziany jako następca Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Jego skonkretyzowanie przyniesie zapewne nowe rozstrzygnięcia, ale również konsekwencje – np. podatkowe – dla miast. W „Polskim Ładzie” przewiduje się szereg udogodnień podatkowych i administracyjnych mających przyczynić się do zwiększonej siły nabywczej dolnych warstw społeczeństwa, budowy stabilnej klasy średniej oraz doprowadzenia do stabilizacji działalności firm małych. Dodatkowo ma zostać uruchomiony fundusz celowy powiązany z programem, którego zadaniem będzie wspieranie inwestycji. Niezależnie od jego charakterystyki, dla miast istotne pozostaną inne rządowe

instrumenty dotacyjne wspierające inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym – związane z rozbudową dróg i obwodnic, rozwojem publicznego transportu zbiorowego, rozbudową infrastruktury społecznej, wsparciem sportu i kultury itp.

Polityka regionu – województwa śląskiego – na nadchodzące lata, została zdefiniowana w dokumencie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie. Zakłada się w nim rozwój regionu widzianego jako „nowoczesny region europejski o konkurencyjnej gospodarce, będącej efektem odpowiedzialnej transformacji, zapewniający możliwości rozwoju swoim mieszkańcom i oferujący wysoką jakość życia w czystym środowisku”. W istotnych kwestiach dla Raciborza, strategia ta odnosi się m.in. do zagadnień gospodarczych związanych z dywersyfikacją struktury gospodarczej, rozwojem infrastruktury ułatwiającej lokowanie i prowadzenie działalności gospodarczej, rozwojem i aktywizacją oraz przyciąganiem zasobów ludzkich, wsparciem szkolnictwa w zakresie podniesienia jakości oferty edukacyjnej, wsparciem rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego. Rozwój sektora srebrnej gospodarki stoi na pograniczu działań gospodarczych i społecznych. Do tej kolejnej grupy należą rozwój, integracja i koordynacja usług wspierających funkcjonowanie osób niesamodzielnych, integracja imigrantów poprzez ich włączenie w życie społeczne i zawodowe, czy też wyposażanie przestrzeni publicznych w infrastrukturę umożliwiającą wspólne spędzanie czasu przez mieszkańców oraz integrację społeczności lokalnych. W zakresie środowiskowym w regionie podkreśla się m.in. konieczność wspierania wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza, poprawę jakości wód i racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi, poprawę rozwiązań transportowych, rekultywacji i rewitalizacji obszarów zdegradowanych, poprawę standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej oraz rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury i poprawę jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych. Środki finansowe na realizację strategii „Śląskie 2030”, głównie zapewnione będą w ramach alokacji przewidzianej w programie Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027. Wsparcie dla jednostek samorządu terytorialnego, przewiduje się w zakresie działań, takich jak m.in.: e-usługi publiczne na poziomie lokalnym/ponadlokalnym; cyfryzacja szkolnictwa; digitalizacja zasobów publicznych; rozwój przedsiębiorczości oraz obsługa inwestora (Lokalne Akceleratory Przedsiębiorczości); efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej oraz energooszczędne oświetlenie; rozwój infrastruktury odnawialnych źródeł energii; adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu; przeciwdziałanie skutkom suszy; racjonalne gospodarowanie wodą pitną; rozwój i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz oczyszczania ścieków komunalnych; kompleksowe projekty z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi; rekultywacja, w tym remediacja, terenów zdegradowanych działalnością gospodarczą; ochrona różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime; zrównoważony transport miejski na obszarach funkcjonalnych; drogi lokalne; edukacja przedszkolna; kształcenie ogólne; szkolnictwo zawodowe; kształcenie

osób dorosłych; wsparcie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej; aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych społecznie; wsparcie w obszarze migracji zarobkowych; poprawa dostępu do usług społecznych; rozwój usług zdrowotnych; infrastruktura kształcenia zawodowego; infrastruktura szkolnictwa wyższego; infrastruktura placówek zapewniających opiekę osobom w podeszłym wieku; rozwój mieszkalnictwa chronionego; kultura i dziedzictwo kulturowe; zwiększenie roli kultury i turystyki w rozwoju subregionalnym.

Uwarunkowania społeczne

Trendy demograficzne wskazują na starzenie się populacji w Polsce, utrzymujące się migracje młodych Polaków do krajów zachodnich oraz na zmniejszanie się liczby osób w wieku produkcyjnym. Ze względu na migrację mieszkańców krajów wschodnich do Polski, rośnie liczba obcokrajowców w dużych miastach, a stopniowo również w miastach małych i średnich. Dobra sytuacja na polskim rynku pracy sprzyja przyjazdowi osób z zagranicy, które znajdują zatrudnienie w różnych dziedzinach gospodarki i spotykają się z coraz powszechniejszą akceptacją w społecznościach lokalnych. Także w aspekcie osiedlania się w nich całych rodzin emigrantów, nie tylko osób przyjeżdżających do pracy.

Nasila się rywalizacja gmin o mieszkańców wykształconych i wyspecjalizowanych, osiągających wyższe wynagrodzenia. Istotnie bowiem przekłada się to na wpływy do budżetów gmin tytułem udziału w PIT. Jednocześnie nie wszyscy mieszkańcy dobrze odnajdują się w sytuacji, w której życie zawodowe i prywatne jest coraz bardziej dynamiczne i wymaga ciągłego uczenia się i zdobywania nowych umiejętności. Powoduje to rozdział między grupami tworzącymi tzw. klasę średnią lub aspirującymi do niej oraz tymi, którzy czują się pokrzywdzeni i przez to między innymi mało skłonni do angażowania się w działania społecznościowe. Dualizacja społeczeństwa rysuje się też w obszarach takich jak: umiejętność korzystania z technologii cyfrowych, zdolność do nabywania nowych kwalifikacji oraz radzenie sobie z sytuacjami niepewnymi. Koszty utrzymania systemu edukacji rosną, przy jednocześnie zmniejszającej się liczebności dzieci i młodzieży oraz rosnących nakładach na infrastrukturę techniczną.

Transformacja gospodarcza w kierunku zasobooszczędnej, neutralnej klimatycznie gospodarki rzutuje negatywnie na przedsiębiorstwa znajdujące się w łańcuchach dostaw tradycyjnych sektorów gospodarki. Konieczność ich restrukturyzacji przyczyni się do wzrostu bezrobocia w niskowyzwalifikowanych grupach społecznych. Z kolei coraz większa grupa mieszkańców w podeszłym wieku będzie wymagała opieki. Równolegle będzie rosła liczba osób zmagających się z chorobami cywilizacyjnymi i powikłaniami po COVID-19 oraz innymi chorobami, korzystających ze specjalistycznych usług medycznych. Będzie to wywierało presję organizacyjną i kosztową na system pomocy społecznej i ochrony zdrowia.

Najmłodsze obecnie pokolenia X, Y, Z świadomie dążą do bardziej zrównoważonego stylu życia, co z czasem może spowolnić występowanie niektórych z powyższych trendów. Są także bardziej otwarte na zmiany i przejmują odpowiedzialność za środowisko, w którym żyją. Jednocześnie są coraz mniej przywiązane do tradycyjnych modeli społecznych. Stąd też coraz większa część opieki nad osobami niesamodzielnymi będzie musiała być zapewniana przez sektor publiczny lub pozarządowy.

Uwarunkowania kulturowe

Przy utrzymującym się szybkim tempie starzenia się społeczeństwa, wszystkie oczy są skierowane na generacje Y (osoby urodzone w latach 1980-1994) i Z (osoby urodzone po 1995 roku). Samorządy lokalne i przedsiębiorstwa starają się stwarzać odpowiednie warunki, aby przekonać te grupy do zamieszkania i pracy u nich. Do pokolenia Z zalicza się grupa, która nie zna świata bez internetu, smartfonu, mediów społecznościowych, czy też szybko zmieniających się produktów i usług oferowanych w sklepach internetowych i promowanych przez blogerów czy influencerów. Osoby z generacji Z są bardziej świadome jakości produktów i usług oraz bardziej wrażliwe na społeczną odpowiedzialność biznesu i aspekty środowiskowe. W podejmowaniu decyzji są bardziej impulsywne, chcą być na topie i chcą jak najszybciej cieszyć się z tego, co właśnie nabyły online.

Drugą stroną medalu jest konfrontacja tej grupy osób z cyberprzemocą, z ciągłą potrzebą akceptacji społecznej w świecie realnym i wirtualnym, a także z wysokim poziomem zmienności sytuacji i relacji. Przez to trudno znaleźć im wewnętrzny spokój, są niecierpliwe i mniej skłonne do podejmowania ryzyka. Nie radzą sobie ze złożonymi problemami i stresem. Doświadczenia te przekładają się także na starsze grupy wiekowe, które co prawda wolniej adoptują opisane powyżej trendy – jednak z drugiej strony, ze względu na nieco większe wykluczenie cyfrowe oraz inaczej ukształtowaną psychikę, w niektórych przypadkach pozostają o wiele silniej doświadczane przez te realia. Przewiduje się w związku z tym wzrost liczby rozwodów, większą liczbę osób mieszkających w pojedynkę oraz znaczną liczbę przypadków wymagających wsparcia psychologicznego czy społecznego w wyniku wypalenia, depresji, poczucia odrzucenia czy samotności.

Współczesna rzeczywistość cyfrowa nie tylko ułatwia codzienną komunikację między ludźmi lub relacje biznesowe. Stwarza również przestrzeń do artykułowania światopoglądów. Media, głównie społecznościowe, stanowią miejsce dla populistów, samozwańczych liderów oraz głów państw i koncernów do wygłaszania swoich stanowisk. Pozwalają na szybką mobilizację grup społecznych i ich włączanie we wspólne działania bez konieczności tworzenia sformalizowanych form zrzeszania się. Mnogość prezentowanych opinii na różne tematy, bez głębszej debaty, przyczynia się do polaryzacji kulturowej i zaostrzenia konfliktów społecznych. Przy czym wszystkie strony konfliktów powołują się niejednokrotnie na brak transparentności działań przeciwników, której osiągnięcie nigdy nie było tak proste jak do tej

pory. Mieszkańcy miast oczekują, że ci którzy ich reprezentują, będą komunikowali się z nimi w internecie. Chcą być nie tylko informowani o bieżących sprawach i mieć dostęp do dużego zakresu danych, lecz również odgrywać aktywną rolę w kształtowaniu swojego najbliższego otoczenia.

Jednocześnie ludzie są coraz bardziej świadomi nie tylko najbliższego otoczenia. Znają świat, nie tylko z mediów ale również z własnego doświadczenia. U jednych powoduje to dużą otwartość, u innych nie stoi na drodze do zachowań ksenofobicznych. Zjawisko to jest jedną z form współczesnej polaryzacji społecznej. Nie zmienia to faktu, że i jedni i drudzy muszą uznać fakt, że struktura ludnościowa i kulturowa europejskich miast będzie ulegała zmianom. Nieustanny napływ imigrantów, w tym z powodu prześladowań i wojen, czy też z przyczyn ekonomicznych lub środowiskowych, będzie w niektórych lokalizacjach ratunkiem dla gospodarki poszukującej pracowników, ale także źródłem konfliktów i napięć społecznych. Władze bogatych krajów od wielu lat starają się zapewniać programy wspierające integrację nowych mieszkańców. Polska jest wciąż na początku tej drogi, jednak szybko będzie musiała wykazać się aktywnością – zarówno na poziomie krajowym jak i samorządowym. Większym wyzwaniem jednak pozostanie uzyskanie otwartości i przychylności ze strony obecnych mieszkańców do wspólnego życia z obcokrajowcami.

Uwarunkowania ekologiczne

Coraz więcej społeczeństw odczuwa skutki globalnych zmian klimatycznych, doświadczając zjawisk takich jak: susza, powodzie, zmiany warunków hydrologicznych, nawalne deszcze, porywiste wiatry, fale upałów, osuwiska, pożary pól i lasów, zanik różnorodności biologicznej. Także i tereny zurbanizowane stają się coraz mniej odporne na zmiany klimatu.

Występowanie miejskich wysp ciepła utrudnia życie mieszkańcom oraz zmienia cyrkulację powietrza. Wysoki stopień uszczelnienia powierzchni powoduje błyskawiczne podtopienia i powodzie po gwałtownych opadach deszczu. Eliminacja zieleni lub jej nadmierna pielęgnacja sprawiają, że zanika jej naturalna rola ekosystemowa. Dlatego też coraz większa rzesza miast odpowiedzialnie podejmuje systemowe rozwiązania w tym zakresie, opracowując miejskie plany adaptacji do zmian klimatu oraz konsekwentnie je wdrażając – począwszy od realizacji mikroprojektów o charakterze obywatelskim, skończywszy na dużych przedsięwzięciach inwestycyjnych.

Nadmierne zużycie zasobów naturalnych przyczynia się do zachwiania ekosystemów. Zasoby stają się istotnymi czynnikami gier politycznych i gospodarczych, co przyczynia się do wahań na międzynarodowych giełdach surowców. W pierwszej kolejności oddziałuje to na firmy uzależnione od dostaw, ale w skali krajów o zaawansowanej gospodarce prowadzi także do zintensyfikowanych działań na rzecz odzyskiwania jak największej części materiałów nadających się do ponownego wykorzystania. Przekierowuje to gospodarkę komunalną na nowe tory – podstawą staje się recykling; jednak jednocześnie problemem staje się mimo to

rosnący wolumen odpadów, których nie da się zagospodarować. W tym kontekście istotnym zagadnieniem staje się odzyskiwanie energii, na przykład z termicznej przeróbki frakcji odpadowej.

Coraz szybciej zachodzą zmiany w społecznej świadomości mieszkańców miast dotyczącej ekologii. Kwestie jakości powietrza, odpadów, zdrowego stylu życia i wprowadzania zieleni w przestrzeń miast i w Polsce stają się raczej niekwestionowane. Rodzi to wiele oczekiwań wyborców względem władarzy miast. Dla gospodarstw domowych wiele indywidualnych rozwiązań prośrodowiskowych stanowi wciąż duże obciążenie finansowe. Stąd też w biedniejszych warstwach społeczeństwa może nastąpić wykluczenie ekologiczne. Oprócz świadomości społeczeństwa, motorem zmian jest jednak przede wszystkim prawo, w szczególności dotyczące: ograniczania niskiej emisji, wdrażania alternatywnych źródeł energii, budownictwa i transportu ekologicznego, oszczędnego korzystania z wody oraz gospodarki o obiegu zamkniętym. Kolejne regulacje przyjmowane na poziomie Unii Europejskiej i Polski, mimo ich pożądanego długofalowego skutku, stanowią wyzwanie dla przedsiębiorstw, które muszą zmierzyć się z dostosowaniami. Stosowanie zasady „zanieczyszczający płaci” przenosi się również finalnie na konsumentów końcowych.

Uwarunkowania gospodarcze

Polska gospodarka będzie ciągle silnie powiązana z gospodarką niemiecką w łańcuchach dostaw sektorów takich jak między innymi: motoryzacja, budowa maszyn i urządzeń, obróbka metali, tworzywa sztuczne, przemysł meblowy, przemysł chemiczny. Natomiast pozycja Niemiec w gospodarce światowej osłabia się w wyniku utraty przewagi konkurencyjnych wobec Chin. To samo dotyczy innych ważnych europejskich partnerów handlowych Polski.

Jednocześnie Polska uzyskuje częściową niezależność od koniunkturalnych zawirowań w Unii Europejskiej, dzięki rosnącemu popytowi na rynku wewnętrznym oraz wytwarzaniu produktów końcowych eksportowanych do krajów spoza Unii Europejskiej. Motorem gospodarki w latach 2021-2027 będą przede wszystkim wielkie projekty inwestycyjne i sektorowe programy skupiające potencjał rodzimego przemysłu. Jednak zarówno polskie firmy, jak i oddziały firm międzynarodowych będą równocześnie podlegały restrukturyzacji ze względów kosztowych lub technologicznych. Zmiany oferty, parku maszynowego czy też schematów logistycznych będą przekładały się na potrzeby w zakresie wykorzystania przestrzeni. Szczególnie duży przemysł, bazujący na relatywnie starych technologiach, będzie w najbliższych czasach uwalniał lub porzucał tereny, by optymalizować swoją działalność.

Walka o pracownika przyczyni się do wzrostu wynagrodzeń. Wzrosty poziomów płacy minimalnej, cen surowców i cen dostaw mediów (wody, gazu, energii cieplnej i elektrycznej) skutkować będą ogólnym wzrostem kosztów prowadzenia biznesu. Technologie cyfrowe

zmieniają układ sił w wielu segmentach rynku. Poczucie przytłoczenia spowodowanego dynamiką zmian wśród pokolenia starszych przedsiębiorców, uszczelnienie systemu podatkowego, rosnące obciążenia administracyjne oraz wymogi prawne i branżowe mogą doprowadzić do zniknięcia z rynku setek tysięcy mikro i małych podmiotów, które ze względu na skalę działalności lub niedopasowany model biznesu wypadają z obiegu gospodarczego.

Uwarunkowania technologiczne

Zimna wojna między Stanami Zjedzonymi a Chinami w najbliższej dekadzie odbywać się będzie na polu technologii cyfrowych, materiałowych, kosmicznych i medycznych. Unia Europejska próbuje odnaleźć się w tej rzeczywistości wytaczając własną drogę w ramach megaprojektów technologicznych. Również i poszczególne kraje członkowskie, w ramach przyjmowanych polityk tzw. inteligentnej specjalizacji, starają się uzyskać pewną przewagę technologiczną i innowacyjną. Tam, gdzie nakłady zostaną skoncentrowane na niewielkiej liczbie dużych przedsięwzięć, tam uda się osiągnąć postęp. Coraz większego znaczenia nabierać będą regionalne ekosystemy obejmujące działania publicznych i prywatnych centrów badawczo-rozwojowych, firm specjalistycznych i środowisk gotowych do eksperymentowania. Jednak w wielu krajach brak skłonności do podjęcia ryzyka na większą skalę, zarówno po stronie sektora publicznego jak i gospodarczego, przekłada się na rozdrobnienie inicjatyw, co nie pozwala na uzyskanie znaczących rezultatów. W konsekwencji skutkuje to osłabieniem struktury gospodarczej.

Po czwartej rewolucji przemysłowej charakteryzującej się optymalizacją systemów wytwarzania i intensyfikacją relacji dostawca-producent-dystrybutor-klient, nastąpi piąta rewolucja, bardziej zorientowana na człowieka. Z owoców czwartej i piątej rewolucji przemysłowej skorzystają przede wszystkim koncerny globalne, firmy duże i wyspecjalizowane firmy technologiczne. Natomiast przedsiębiorstwa oferujące produkty i usługi o niskiej marżowości, działające w oparciu o niedopasowane modele biznesu znajdują się poza obiegiem. Ratunkiem dla nich będą: wiedza na temat lokalnego rynku, bezpośrednie kontakty z klientami oraz zwinność w dopasowaniu się do indywidualnych potrzeb klienta. Niemniej, w nadchodzących latach wykorzystanie tych atutów będzie nierozłącznie związane z cyfryzacją wszystkich procesów związanych z prowadzeniem biznesu. Należy liczyć się z tym, że te przedsiębiorstwa, które w odpowiednim czasie nie przestawią się na stosowanie różnych technologii cyfrowych, znikną z rynku lub znajdą się poza głównym obiegiem gospodarki.

V. Analiza słabych i silnych stron, szans i zagrożeń

Niniejsza analiza została przygotowana na podstawie zestawienia SWOT dla Raciborza uwzględnionego w dokumencie: Strategia Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2030 oraz przeprowadzonych w miesiącach marcu i kwietniu 2021 r. warsztatów tematycznych i badań ankietowych wśród przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu i podmiotów sektora edukacji w mieście Racibórz. Większość zagadnień poruszonych na etapie opracowania Strategii została potwierdzona podczas prac nad Programem.

Rycina 1. Zestawienie SWOT dla Raciborza

Siły Raciborza	Słabości Raciborza
S1. Miasto zwarte o wygodnej do życia skali.	W1. Stagnacja rangi miasta, brak pozytywnych skojarzeń z nim związanych.
S2. Wysokie poczucie bezpieczeństwa w mieście w odbiorze społecznym.	W2. Wysoki koszt zamieszkania w mieście względem rangi miasta.
S3. Śródmiejskie zasoby rekreacyjne (obiekty sportowe i parki).	W3. Silne, utrzymujące się w czasie migracje.
S4. Obszary cenne przyrodniczo (Arboretum, Łęczczok) stanowiące element oferty spędzania wolnego czasu.	W4. Szybko malejący udział grupy osób młodych i w wieku produkcyjnym w strukturze demograficznej.
S5. Historyczny charakter śródmieścia, bogatego w zabytki i stanowiska archeologiczne.	W5. Złe skomunikowanie i niedostateczne wykorzystanie atutów miasta w produktach turystycznych i rekreacyjnych.
S6. Raciborskie marki, wzmacniające markę miasta; w tym: piwo, Mieszko, Rafako.	W6. Mała rozpoznawalność zewnętrzna imprez organizowanych na terenie miasta.
S7. Ugruntowana oferta festiwali (Intro, Festiwal Średniowieczny, Festiwal Raciborskiej Ulicy, Śląsk – Kraina Wielu Kultur, Festiwal Podróżniczy „Wiatraki”).	W7. Brak przestrzeni dla osób kreatywnych, start-upów, pracujących zdalnie.
S8. Obecność rozpoznawalnych marek przemysłowych w mieście.	W8. Niska dostępność kolejowa i drogowa miasta.
S9. Rdzeniowa grupa średnich firm zbudowanych przez lokalnych liderów gospodarczych, stanowiąca fundament przedsiębiorczości w obszarze funkcjonalnym Raciborza.	W9. Niewspółmiernie do rangi miasta wysokie koszty najmu lokali usługowych (w centrum) niewchodzących w skład zasobu miejskiego.
S10. Autonomiczna szkoła wyższa – PWSZ w Raciborzu.	W10. Brak rezerw terenów na cele przemysłowe w posiadaniu miasta.
S11. Niska stopa bezrobocia.	W11. Uzależnienie zatrudnienia od niewielkiej grupy dużych i średnich podmiotów gospodarczych.
S12. Rozbudowana oferta kształcenia technicznego i zawodowego.	W12. Brak specjalistów na lokalnym rynku pracy.
S13. Zabezpieczenie przeciwpowodziowe miasta.	W13. Relatywnie niskie – względem rangi miasta – wpływy z CIT oraz z PIT / mieszkańca w wieku produkcyjnym.
S14. Zróżnicowana struktura przemysłowa (różne branże, brak monokultury przemysłowej).	W14. Niewspółmiernie duży udział absolwentów szkół zawodowych względem

<p>S15. Mieszkańcy dobrze wykwalifikowani technicznie.</p>	<p>absolwentów szkół średnich technicznych. W15. Niewykorzystany potencjał partycypacji społecznej. W16. Słabe wykorzystanie możliwości, jakie daje cyfryzacja.</p>
<p>Szanse warte wykorzystania</p>	<p>Zagrożenia, których wpływ należy minimalizować</p>
<p>O1. Zmiana modeli wykonywania pracy i łączenia życia prywatnego z zawodowym w czasach cyfryzacji i po doświadczeniach pandemii. O2. Impulsywność i otwartość najmłodszych generacji społeczeństwa. O3. Rosnąca atrakcyjność Polski jako miejsca pracy i życia dla cudzoziemców. O4. Rosnąca świadomość środowiskowa Europejczyków, kształtująca życiowe postawy w zakresie stylu życia oraz odpowiedzialności za miejsce zamieszkania. O5. Możliwość pozycjonowania oferty rekreacyjnej i turystycznej Raciborza w atrakcyjnym przyrodniczo układzie ponadlokalnym. O6. Wzrost popytu wewnętrznego, zmniejszający uzależnienie krajowej gospodarki od globalnych wahań koniunktury przemysłowej. O7. Systematyzowanie kształcenia branżowego w Polsce przez pryzmat profili zawodowych i związanych z nimi wiedzy, kompetencji i umiejętności. O8. Rozwój technologii poprawiających jakość życia (medycznych, środowiskowych, informacyjnych itp.). O9. Krajowa polityka równoważenia rozwoju w układzie terytorialnym; w tym wsparcie dla miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze. O10. Dostęp do środków unijnych w ramach Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021-2027. O11. Nowobudowany odcinek drogi regionalnej Racibórz-Pszczyna. O12. Bliskość do granicy z Republiką Czeską, łatwy dostęp do rynku czeskiego.</p>	<p>T1. Postępujące trendy kumulacji młodych ludzi w dużych ośrodkach miejskich. T2. Starzenie się populacji w Polsce. T3. Dualizacja społeczeństwa polskiego – mobilne środowiska radzące sobie ze zmianą a grupy społeczne obciążone bezradnością; partycypacja a roszczeniowość. T4. Iluzja świata cyfrowego – hiperinflacja oczekiwań, nieprzewidywalna skala manipulacji i cyberzagrożeń. T5. Rosnąca liczba chorób cywilizacyjnych oraz nowych zagrożeń dla zdrowia i życia człowieka. T6. Postępujące zmniejszanie się odporności obszarów miejskich na coraz gwałtowniejsze zmiany klimatu. T7. Silna zależność gospodarki województw śląskiego i opolskiego od innych gospodarek europejskich. T8. Rosnące koszty prowadzenia biznesu i dynamika zmian rzeczywistości gospodarczej, wykluczająca z obiegu wiele małych firm. T9. Cyfryzacja i standaryzacja niszczące utarte schematy gospodarcze i społeczne. T10. Dekarbonizacja gospodarki wymuszająca transformację firm oraz wzmacniająca zjawisko ubóstwa energetycznego. T11. Konsolidacje i przejęcia przedsiębiorstw z Raciborza, skutkujące przeniesieniem głównej działalności lub/i centrum decyzyjnego do innych miast. T12. Postrzeganie Raciborza przez globalne koncerny jako miasta peryferyjnego, mało atrakcyjnego.</p>

Źródło: opracowanie własne.

W aspekcie gospodarczym zestawienie silnych i słabych stron, szans i zagrożeń wskazuje na konieczność skupienia się na kilku projektach, które pozwolą: zapewnić podwaliny pod zmiany strukturalne; zmierzać do stopniowej dywersyfikacji struktury gospodarczej; zapewnić dostęp do osób wykwalifikowanych technicznie i specjalistycznie na rynku pracy oraz wykorzystać lokalne zasoby i walory w produktach turystycznych, których odpowiednie pozycjonowanie może skutkować lepszą rozpoznawalnością Raciborza w Polsce oraz wzmocnieniem nie tylko jego atrakcyjności w aspekcie gospodarczym, lecz również jakości życia.

VI. Cele i wskaźniki Programu

Niniejszy Program skupia się na realizacji celu strategicznego 2.: „**Dynamika i zróżnicowanie życia gospodarczego w Raciborzu**” Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2030. Program służy realizacji następujących celów operacyjnych:

1. Dobre warunki dla prowadzenia działalności usługowej i przemysłowej
2. Oferta edukacyjna dostosowana do lokalnego rynku pracy
3. Zdywersyfikowana struktura gospodarcza
4. Rozwinięte produkty turystyki krótkookresowej
5. Atrakcyjne warunki dla nowych form wykonania pracy zarobkowej przez mieszkańców obszaru funkcjonalnego

Dla poszczególnych celów operacyjnych i kierunków działań przygotowano zestaw wskaźników i wyznaczono pożądany trend.

Lp.	Cele	Wskaźniki	Źródło	Wartość bazowa 2020	Pożądany trend
CS2.	<i>Dynamika i zróżnicowanie życia gospodarczego w Raciborzu.</i>	<i>Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w powiecie w relacji do średniej krajowej (Polska=100)</i>	<i>Główny Urząd Statystyczny</i>	<i>92,9%</i>	<i>wzrost</i>
1.	Dobre warunki dla prowadzenia	Wpływy z CIT do budżetu miasta	Urząd Miasta	5,8 mln zł	wzrost

Lp.	Cele	Wskaźniki	Źródło	Wartość bazowa 2020	Pożądany trend
	działalności usługowej i przemysłowej.	Wpływy z podatku od nieruchomości do budżetu miasta	Urząd Miasta	38,2 mln zł	wzrost
1.1.	Pozyskiwanie i przygotowanie nowych terenów inwestycyjnych dla usług i przemysłu.	Powierzchnia terenów inwestycyjnych przygotowanych przez Miasto pod działalność gospodarczą	Urząd Miasta	7,88 ha	wzrost
		Liczba przedsiębiorstw rozpoczynających lub rozszerzających swoją działalność na oferowanych przez Miasto terenach inwestycyjnych	Urząd Miasta	7	wzrost
1.2.	System zachęt dla MŚP, w tym dla osób rozpoczynających nową działalność.	Liczba przedsiębiorstw obsługiwanych przez Referat Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora	Urząd Miasta	49	stabilizacja
		Liczba przedsiębiorstw korzystających z lokali usługowych na wynajem (w tym w ramach programu „Lokale na start”)	Urząd Miasta	245	wzrost

Lp.	Cele	Wskaźniki	Źródło	Wartość bazowa 2020	Pożądany trend
		Liczba przedsiębiorstw korzystających ze zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach pomocy de minimis dla przedsiębiorstw	Urząd Miasta	9	wzrost
		Liczba osób korzystających ze szkoleń i doradztwa biznesowego w ramach Inkubatora Przedsiębiorczości	Urząd Miasta	1 114	stabilizacja
2.	Oferta edukacyjna dostosowana do lokalnego rynku pracy.	Udział osób do 30. roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy	23,5%	spadek
2.1.	Wspieranie rozwoju kadry oraz infrastruktury szkół branżowych i liceów ogólnokształcących.	Liczba nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych w szkołach ponadpodstawowych	Starostwo Powiatowe w Raciborzu	97	stabilizacja
		Wartość inwestycji w infrastrukturę szkół branżowych i liceów ogólnokształcących	Starostwo Powiatowe w Raciborzu	122 948,43 zł	stabilizacja

Lp.	Cele	Wskaźniki	Źródło	Wartość bazowa 2020	Pożądany trend
2.2.	Rozwijanie oferty technicznych programów kształcenia wyższego i ustawicznego we współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami.	Liczba technicznych kierunków kształcenia wyższego we współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu	2	wzrost
		Liczba osób korzystających z technicznych kierunków kształcenia wyższego we współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu	175	wzrost
		Liczba technicznych kierunków kształcenia ustawicznego we współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami	Centra szkoleniowe oferujące kształcenia ustawiczne	35	wzrost
		Liczba osób korzystających z technicznych kierunków kształcenia ustawicznego we współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami	Centra szkoleniowe oferujące kształcenia ustawiczne	453	wzrost
2.3.	Promowanie zawodów technicznych i korzystania z oferty	Liczba nauczycieli uczących doskonalenia zawodowego	Urząd Miasta	10	wzrost

Lp.	Cele	Wskaźniki	Źródło	Wartość bazowa 2020	Pożądany trend
	szkół branżowych w mieście.	Liczba imprez/wydarzeń promujących zawody techniczne i szkoły branżowe	Urząd Miasta	1	wzrost
		Udział uczniów szkolnictwa branżowego w ogólnej liczbie uczniów w szkolnictwie ponadpodstawowym w mieście	Starostwo Powiatowe w Raciborzu	19%	wzrost
3.	Zdywersyfikowana struktura gospodarcza.	Stopa bezrobocia	Powiatowy Urząd Pracy w Raciborzu	4,9%	stabilizacja
3.1.	Rozwój funkcji logistycznej.	Liczba przedsiębiorstw prowadzących działalność logistyczną (PKD Sekcja 49,50)	Urząd Miasta	186	wzrost
		Ofertowana powierzchnia magazynowo-logistyczna	Urząd Miasta	314 m ²	wzrost

Lp.	Cele	Wskaźniki	Źródło	Wartość bazowa 2020	Pożądany trend
3.2.	Rozwój nowoczesnych usług dla biznesu i gospodarki elektronicznej.	Liczba osób uczestniczących w działaniach informacyjnych i szkoleniowych dotyczących handlu internetowego w ramach inkubatora przedsiębiorczości	Urząd Miasta	0	wzrost
3.3.	Prowadzenie promocji inwestycyjnej miasta.	Liczba przeprowadzonych działań informacyjno-promocyjnych	Urząd Miasta	2	stabilizacja
		Liczba kontaktów nawiązanych z inwestorami z obszaru logistyki, nowoczesnych usług dla biznesu i gospodarki elektronicznej	Urząd Miasta	5	wzrost
3.4.	Rozwój przedsiębiorczości wśród młodzieży, wsparcie rozwoju start-up'ów.	Liczba osób do 30. roku życia, uczestniczących w działaniach wsparcia przedsiębiorczości (doradztwo, szkolenia) w ramach inkubatora przedsiębiorczości	Urząd Miasta	0	wzrost

Lp.	Cele	Wskaźniki	Źródło	Wartość bazowa 2020	Pożądany trend
		Liczba nowych przedsiębiorstw utworzonych przez osoby do 30. roku życia we współpracy z Inkubatorem Przedsiębiorczości	Urząd Miasta Inkubator Przedsiębiorczości	0	wzrost
		Liczba przedsiębiorstw typu start-up (innowacja, wysokie ryzyko) inkubowanych w pomieszczeniach udostępnionych przez Urząd Miasta i jego partnerów	Urząd Miasta	0	wzrost
3.5.	Wspieranie procesów łagodzenia transformacji dużych i średnich przedsiębiorstw.	Liczba średnich i dużych przedsiębiorstw	Urząd Miasta Główny Urząd Statystyczny	5118	stabilizacja
4.	Rozwinięte produkty turystyki krótkookresowej.	Udział przedsiębiorstw sektora turystycznego oceniających swoją sytuację jako dobrą lub bardzo dobrą w ogóle badanych przedsiębiorstw sektora turystycznego	Urząd Miasta	-	wzrost
4.1.	Poprawianie estetyki Parku Kulturowego Starego Miasta i lepsze wykorzystanie sztuki, tymczasowych	Liczba inicjatyw poprawiających estetykę Parku Kulturowego Starego Miasta	Urząd Miasta	0	wzrost

Lp.	Cele	Wskaźniki	Źródło	Wartość bazowa 2020	Pożądany trend
	ekspozycji i światła w przestrzeni publicznej.	Liczba inicjatyw w zakresie wykorzystania sztuki, tymczasowych ekspozycji i światła w przestrzeni publicznej	Urząd Miasta	0	wzrost
4.2.	Uatrakcyjnianie oferty Muzeum oraz Zamku Piastowskiego, w tym z wykorzystaniem nowych technologii.	Liczba inicjatyw wzbogacających ofertę Muzeum w Raciborzu	Muzeum w Raciborzu	7	wzrost
		Liczba inicjatyw wzbogacających ofertę Zamku Piastowskiego w Raciborzu	Zamek Piastowski w Raciborzu	65	wzrost
		Liczba osób zwiedzających Muzeum w Raciborzu	Muzeum w Raciborzu	6 355	wzrost
		Liczba osób zwiedzających Zamek Piastowski w Raciborzu	Zamek Piastowski w Raciborzu	27 723	wzrost
4.3.	Tworzenie szlaków i rozwijanie infrastruktury turystycznej w powiązaniu z infrastrukturą turystyczną Krainy Górnej Odry i Bramy	Liczba obiektów turystyki aktywnej, w powiązaniu z infrastrukturą turystyczną subregionu zachodniego i Bramy Morawskiej	Urząd Miasta	0	wzrost

Lp.	Cele	Wskaźniki	Źródło	Wartość bazowa 2020	Pożądany trend
	Morawskiej.	Liczba szlaków turystyki aktywnej, w powiązaniu z infrastrukturą turystyczną subregionu zachodniego i Bramy Morawskiej	Urząd Miasta	1	wzrost
4.4.	Wzbogacanie oferty wydarzeń kulturalnych, w tym wzmacnianie marki „Racibórz, miastem festiwali”.	Liczba cyklicznych i sezonowych wydarzeń kulturalnych	Organizatorzy wydarzeń	10	stabilizacja
		Liczba podmiotów zaangażowanych w organizację markowych festiwali	Organizatorzy wydarzeń	0	wzrost
		Liczba osób uczestniczących w markowych festiwalach	Organizatorzy wydarzeń	0	wzrost
4.5.	Wprowadzenie elementów małej architektury jednoznacznie kojarzących się z miastem.	Liczba inicjatyw dotyczących elementów małej architektury, jednoznacznie kojarzących się z miastem	Urząd Miasta	3	wzrost

Lp.	Cele	Wskaźniki	Źródło	Wartość bazowa 2020	Pożądany trend
5.	Atrakcyjne warunki dla nowych form wykonania pracy zarobkowej przez mieszkańców obszaru funkcjonalnego.	Saldo migracji ogółem	Urząd Miasta Główny Urząd Statystyczny	-136 (2019)	wzrost
5.1.	Rozwijanie infrastruktury pracy zdalnej, w tym przestrzeni co-workingowych.	Powierzchnia udostępniona przez Miasto dla osób wykonujących pracę zdalną	Urząd Miasta Operatorzy powierzchni co-workingowych	0	wzrost
		Liczba osób korzystających z powierzchni udostępnionej przez Miasto, dla osób wykonujących pracę zdalną	Urząd Miasta Operatorzy powierzchni co-workingowych	0	wzrost
5.2.	Wspieranie przedsięwzięć na styku działalności gospodarczej i społecznej, ożywiających ul. Długą i Mickiewicza.	Liczba podmiotów realizujących działalność gospodarczo-społeczną w ciągu ul. Długiej i Mickiewicza	Urząd Miasta	3	wzrost
		Liczba wolnych, miejskich lokali przeznaczonych pod działalność usługową w tym o charakterze społecznym	Urząd Miasta	4	spadek

Lp.	Cele	Wskaźniki	Źródło	Wartość bazowa 2020	Pożądany trend
5.3.	Współpraca z firmami lokalnymi w zakresie budowania ich marek jako pracodawców wobec mieszkańców pracujących obecnie za granicą.	Liczba działań promujących pracodawców w mieście Racibórz we współpracy z Inkubatorem Przedsiębiorczości	Inkubator Przedsiębiorczości	2	Wzrost

VII. System zachęt dla MŚP

Urząd Miasta Racibórz opracował i wdrażał w ramach Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015-2020 system zachęt dla MŚP. System ten składał się z działań doradczych, szkoleniowych i informacyjnych zrealizowanych we współpracy z partnerami z grona instytucji otoczenia biznesu oraz z instrumentów wsparcia finansowego takich jak ulgi podatkowe i pomoc publiczna w związku z udostępnieniem infrastruktury lokalowej na preferencyjnych warunkach.

Uwzględniając ocenę wyników poprzedniego programu oraz wyniki konsultacji przeprowadzonych z przedsiębiorstwami i przedstawicielami środowiska gospodarczego, Urząd Miasta postanowił kontynuować w okresie 2022-2027 niektóre inicjatywy bez zmian, zaś inne zmodyfikować, mając na uwadze uwarunkowania prawne definiujące zakres swobodnego poruszania się miasta w obszarze wsparcia przedsiębiorstw.

W związku z powyższym, przewiduje się w latach 2022-2027 następujące formy wsparcia organizowane przez Miasto Racibórz dla przedsiębiorstw:

- udostępnienie na wynajem lokali usługowych na zasadach rynkowych,
- udostępnienie na wynajem lokali usługowych w ramach programu „Lokale na start”,
- zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach pomocy de minimis dla przedsiębiorstw podejmujących inwestycje,
- kompleksowa obsługa inwestorów przez poszczególne wydziały Urzędu Miasta koordynowana przez Referat Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora,
- informacja o ofertach inwestycyjnych na miejskich stronach internetowych,
- informacja dla rozpoczynających działalność gospodarczą udostępniona na miejskich stronach internetowych,

- promocja firm w postaci Międzynarodowej Gali „Filar Ziemi Raciborskiej”,
- informacja o instrumentach wsparcia (ulgi, granty, szkolenia) umieszczana na stronie internetowej miasta.

W ramach współpracy z wybranymi (drogą konkursu ofert na realizację zadania publicznego zgodnie z art. 16 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie) spośród Instytucji Otoczenia Biznesu partnerami, Urząd Miasta planuje skumulować działania wsparcia skierowane do organizacji trzeciego sektora, przedsiębiorstw i ich pracowników oraz osób rozważających utworzenie własnej działalności gospodarczej, w pomieszczeniach budynku dworca PKP w Raciborzu. Do planowanych działań zalicza się między innymi:

- doradztwo biznesowe i szkolenia dotyczące utworzenia działalności gospodarczej,
- szkolenia specjalistyczne dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej,
- doradztwo i szkolenia dotyczące prowadzenia i profesjonalizacji działalności organizacji trzeciego sektora,
- spotkania informacyjne z dedykowanymi instytucjami (PUP, ZUS, PIP, UŚ,...),
- cykliczne spotkania sieciowania lokalnego biznesu,
- coroczny konkurs na najlepszy biznesplan,
- spotkania informacyjne na temat dostępnych instrumentów wsparcia w ramach regionalnych, krajowych i międzynarodowych programów wsparcia.

Współpraca z Instytucjami Otoczenia Biznesu będzie oparta na dotychczasowych relacjach i będzie koordynowana na poziomie operacyjnym przez Wydział Rozwoju.

Urząd Miasta będzie cyklicznie organizował konkurs ofert na realizację zadania publicznego zgodnie z art. 16 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie; w celu wyboru partnera odpowiedzialnego za prowadzenie Centrum Rozwoju Biznesu i Organizacji Pozarządowych oraz działań towarzyszących w budynku dworca PKP.

VIII. Przedsięwzięcia strategiczne

W Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2030 określone zostały następujące przedsięwzięcia strategiczne, które będą priorytetowo traktowane podczas wdrażania Programu.

Cel	Dobre warunki dla prowadzenia działalności usługowej i przemysłowej
Tytuł	P2.1.1.Strefa inwestycyjna w obszarze oddziaływania drogi Racibórz-Pszczyna i Wschodniej Obwodnicy Raciborza
Opis	Regionalna Droga Racibórz-Pszczyna połączy Racibórz z Pszczyną poprzez Rybnik. Wschodnia Obwodnica Raciborza ma na celu zwiększenie przepustowości ruchu tranzytowego na kierunku północ-południe. Tereny w pobliżu DW935, rzeki Odry i kanału Ulga w Raciborzu stanowią potencjalny obszar nowej strefy inwestycyjnej. Przewiduje się możliwość wykupu, scalenia i zmiany przeznaczenia gruntów celem zagospodarowania nowej strefy inwestycyjnej wielkości 10-20 ha np. pod potrzeby dużego inwestora, zapewniającego zatrudnienie kilkuset do kilku tysięcy osób, dotkniętych procesami restrukturyzacyjnymi w innych branżach.
Termin	2023-2027+
Lider	Urząd Miasta Racibórz, Wydział Gospodarki Nieruchomościami
Partnerzy	Urząd Miasta Racibórz, Wydział Rozwoju, Wydział Inwestycji i Urbanistyki, Wydział Dróg Miejskich, Wydział Komunalny Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna SA, Polska Agencja Inwestycji i Handlu
Rezultat	Nowa strefa inwestycyjna przygotowana pod potrzeby dużego inwestora.
Nakłady miasta	Nakłady związane z procesem wykupu, scalenia, zmiany przeznaczenia 10-20 ha gruntów i ich uzbrojenia szacuje się na: 35-50 mln zł

Cel	Dobre warunki dla prowadzenia działalności usługowej i przemysłowej
Tytuł	P2.1.2.Oferta hal na wynajem pod działalność gospodarczą
Opis	W Raciborzu znajdują się obiekty i tereny, które po ich odpowiednim przekształceniu, potencjalnie mogą zostać ponownie wprowadzone w obieg sprzedaży lub wynajmu. Gospodarka nadal będzie charakteryzowała się dużą zmiennością. Oznacza to, że przedsiębiorstwa małe, które trafią w odpowiedni trend i potrzeby rynkowe, będą nagle rosnąć i potrzebować większej przestrzeni na swoją działalność. Zaś przedsiębiorstwa, (lub branże) cechujące się nagłą tendencją spadkową, mogą zostać zmuszone do wynajmowania lub sprzedaży obiektów. Urząd Miasta będzie monitorować sytuację oraz nawiązywać kontakty z przedsiębiorstwami i właścicielami budynków i terenów poprzemysłowych, celem zidentyfikowania możliwości udostępnienia przez nich lub za pośrednictwem operatora/operatorów hal na wynajem pod działalność gospodarczą. Dzięki temu przedsiębiorstwa mikro i małe działające przez wiele lat na terenie Raciborza, będą miały dostęp do pomieszczeń dla skalowania swoich działalności.
Termin	2021-2027
Lider	Urząd Miasta Racibórz, Wydział Rozwoju

Partnerzy	Urząd Miasta Racibórz, Wydział Gospodarki Nieruchomościami, przedsiębiorstwa i właściciele pustostanów, terenów poprzemysłowych i obiektów nadających się do wynajmu pod działalność produkcyjną lub/i usługową.
Rezultat	Przedsiębiorstwa mikro, małe i średnie korzystające z hal na działalność.
Nakłady miasta	Nakłady dotyczą kosztów operacyjnych związanych z angażowaniem personelu Urzędu Miasta oraz z planowaniem i realizacją działań informacyjnych i promocyjnych.

Cel	Dobre warunki dla prowadzenia działalności usługowej i przemysłowej
Tytuł	P2.1.3.Odrzańska Droga Wodna (odcinek Koźle – Ostrawa) jako element kanału Odra – Dunaj
Opis	Rządowy Program Rozwoju Odrzańskiej Drogi Wodnej przewiduje do roku 2030 osiągnięcie minimum III klasy żeglowności na całej jej długości. Za proces inwestycyjny odpowiedzialne będzie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Prace przygotowawcze, konsultacyjne i wykonawcze będą monitorowane przez Urząd Miasta, tak aby w jak najlepszy sposób wpisać się w działania i zapewnić synergię z inicjatywami podjętymi lokalnie, w tym w obszarze rozwoju działalności logistycznych i turystycznych.
Termin	2022-2027+
Lider	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
Partnerzy	Urząd Miasta Racibórz
Rezultat	Miasto postrzegane jako istotny partner w procesie realizacji Rządowego Programu Rozwoju Odrzańskiej Drogi Wodnej.
Nakłady miasta	Nakłady dotyczą kosztów operacyjnych związanych z angażowaniem personelu Urzędu Miasta.

Cel	Oferta edukacyjna dostosowana do lokalnego rynku pracy
Tytuł	P2.2.1.Tematyczne ścieżki kształcenia w PWSZ dla obcokrajowców
Opis	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu (PWSZ) dostrzega wzrost zainteresowania obcokrajowców korzystaniem z oferty edukacyjnej na tej uczelni. Szkoła przewiduje wzmocnienie współpracy ze szkołami wyższymi z krajów byłego Związku Radzieckiego, umożliwiając ich studentom odbycie części studiów w Raciborzu. Jednocześnie PWSZ planuje rozwijać ofertę doksztalcenia dla obcokrajowców, którzy pojawili się w Raciborzu z powodów zarobkowych i chcą się związać z miastem na stałe. Urząd Miasta będzie wspierał PWSZ w nawiązaniu relacji z lokalnymi przedsiębiorstwami zatrudniającymi obcokrajowców.
Termin	2022-2027

Lider	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu
Partnerzy	Szkoły wyższe w krajach byłego Związku Radzieckiego, z którymi PWSZ nawiązała i nawiązuje współpracę Przedsiębiorstwa zatrudniające obcokrajowców Urząd Miasta Racibórz
Rezultat	Programy kształcenia i kursy dla obcokrajowców
Nakłady miasta	Nakłady dotyczą kosztów operacyjnych związanych z angażowaniem personelu Urzędu Miasta oraz z planowaniem i realizacją działań informacyjnych i promocyjnych.

Cel	Zdywersyfikowana struktura gospodarcza
Tytuł	P2.3.1. Centrum Rozwoju Biznesu i Organizacji Pozarządowych
Opis	Celem zapewnienia lepszej obsługi lokalnych przedsiębiorstw i organizacji pozarządowych, działania wsparcia różnych instytucji otoczenia biznesu i instytucji społecznych zostaną skupione w ramach Centrum Rozwoju Biznesu i Organizacji Pozarządowych, w zmodernizowanym budynku dworca PKP w Raciborzu. Urząd Miasta będzie dysponował lokalami, które będą udostępnione poszczególnym organizacjom.
Termin	2024-2027
Lider	Urząd Miasta Racibórz, Wydział Rozwoju, Wydział Spraw Społecznych
Partnerzy	Urząd Miasta Racibórz, Wydział Lokalowy, Wydział Gospodarki Nieruchomościami Miejski Zarząd Budynków, PKP Nieruchomości Operator Centrum Rozwoju Biznesu i Organizacji Pozarządowych
Rezultat	Obsługa lokalnych przedsiębiorstw i organizacji pozarządowych w jednym miejscu w Centrum Rozwoju Biznesu i Organizacji Pozarządowych
Nakłady miasta	Nakłady dotyczą kosztów operacyjnych związanych z angażowaniem personelu Urzędu Miasta oraz z planowaniem i realizacją działań informacyjnych i promocyjnych. Nakłady mogą dotyczyć również kosztów inwestycyjnych związanych z docelowym dostosowaniem pomieszczeń.

Cel	Rozwinięte produkty turystyki krótkookresowej
Tytuł	P2.4.1. Stare Miasto – obszar przygotowany do obsługi grup turystycznych i turystów indywidualnych
Opis	Miasto Racibórz posiada historyczne walory i zasoby. Będą one bardziej wyeksponowane i wykorzystane turystycznie w ramach turystycznego szlaku miejskiego „Stare Miasto” oraz szlaków tematycznych (np. szlak „Racibórz Retro”). Multimedialna gra miejska

	z wykorzystaniem technologii rozszerzonej rzeczywistości pozwoli nawiązać do historycznych budynków i wydarzeń.
Termin	2022-2027
Lider	Urząd Miasta Racibórz, Wydział Promocji, Kultury, Turystyki i Sportu
Partnerzy	Lokalna Organizacja Turystyczna, Euroregion Silesia, podmioty turystyczne, PWSZ
Rezultat	Produkt turystyczny, uwzględniający w swojej ofercie portfolio szlaków turystycznych, skierowany do grup turystycznych i turystów indywidualnych
Nakłady miasta	Nakłady dotyczą kosztów operacyjnych związanych z angażowaniem personelu Urzędu Miasta oraz z planowaniem i realizacją działań informacyjnych i promocyjnych.

Cel	Rozwinięte produkty turystyki krótkookresowej
Tytuł	P2.4.2. Powołanie Lokalnej Organizacji Turystycznej Racibórz
Opis	<p>Utworzona zostanie Lokalna Organizacja Turystyczna Racibórz, w ramach współpracy Urzędu Miasta z podmiotami rekreacyjnymi i turystycznymi w mieście. Organizacja ta odpowiedzialna będzie m.in. za rozwój produktów turystycznych we współpracy z Wydziałem Promocji, Kultury i Turystyki Urzędu Miasta oraz za koordynację prac przewodników, za rozwój ich kompetencji, za cykliczne kampanie promocyjne i za działania informacyjne (w tym: foldery informacyjne w hotelach i restauracjach, komunikowanie z właścicielami hoteli o planowanych wydarzeniach, utrzymanie strony internetowej visit-raciborz.pl, za regularną aktualizację informacji na portalach turystycznych). To bardziej systematyczne podejście ma zapewnić silniejszą obecność Raciborza na mapie turystycznej regionu. Wśród nowoutworzonych produktów turystycznych przewiduje się m.in.: szlak pieszo-rowerowy abpa Józefa Gawliny, ofertę kulinarną „Raciborskie Smaki”, oferty turystyki aktywnej oraz oferty turystyki historycznej.</p> <p>Wśród zadań Lokalnej Organizacji Turystycznej Racibórz będzie prowadzenie cyklicznej kampanii promocyjnej „Racibórz na weekend”. Wypracowane zostaną kilka pakietów turystycznych dla różnych grup docelowych (w tym: młodzieży, młodych rodzin, seniorów, osób sportowo aktywnych), przy współpracy z restauracjami i podmiotami oferującymi noclegi. Ponadto te ostatnie będą otrzymywać informacje o nadchodzących wydarzeniach, tak aby mogły informować swoich klientów. Kampania „Racibórz na weekend” będzie pozycjonowana na stronach: visit-raciborz.pl, slaskie.travel.</p>
Termin	2022-2027
Lider	Urząd Miasta Racibórz, Wydział Promocji, Kultury, Turystyki i Sportu
Partnerzy	Euroregion Silesia, podmioty turystyczne, PWSZ
Rezultat	Lokalna Organizacja Turystyczna, strona internetowa visit-raciborz.pl

	Produkty turystyczne
Nakłady miasta	Nakłady dotyczą kosztów operacyjnych związanych z angażowaniem personelu Urzędu Miasta oraz z planowaniem i realizacją działań informacyjnych i promocyjnych.

Cel	Rozwinięte produkty turystyki krótkookresowej
Tytuł	P2.4.3. Weekendowa i wakacyjna turystyka aktywna w Raciborzu (szlak rekreacyjny Łęczzok – Arboretum Bramy Morawskiej – Brzezie – Zbiornik Racibórz Dolny; szlak odrzański; szlaki rowerowe; wędkarstwo)
Opis	Coraz więcej Polaków korzysta z weekendowych wypraw rowerowych. Racibórz również może stać się ciekawym miejscem, łącząc ofertę szlaku rowerowego z innymi ofertami aktywnej turystyki (turystyka rowerowa, wodna, piesza i wędkarstwo). Przewiduje się rozbudowanie i promowanie szlaku rekreacyjnego Łęczzok – Arboretum Bramy Morawskiej – Brzezie – Zbiornik Racibórz Dolny, poprzez rozwój małej infrastruktury technicznej łączącej poszczególne atrakcje oraz odpowiednie działania promocyjne w porozumieniu z Lokalną Organizacją Turystyczną. Małe działalności gospodarcze mogą docelowo rozwijać się przy wyznaczonych punktach krótkiego postoju. Zaś dzięki odnowieniu szlaków pieszych możliwe będzie lepsze połączenie ze sobą atrakcji rekreacyjnych.
Termin	2022-2027
Lider	Urząd Miasta Racibórz, Wydział Promocji, Kultury, Turystyki i Sportu
Partnerzy	Urząd Miasta Racibórz, Wydział Komunalny, Wydział Inwestycji i Urbanistyki Arboretum Bramy Morawskiej Ośrodek Sportu i Rekreacji w Raciborzu Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
Rezultat	Szlak rekreacyjny Łęczzok – Arboretum Bramy Morawskiej – Brzezie – Zbiornik Racibórz Dolny - rozpoznawalny wśród aktywnych turystów w województwie śląskim
Nakłady miasta	Nakłady dotyczą kosztów operacyjnych związanych z angażowaniem personelu Urzędu Miasta oraz z planowaniem i realizacją działań informacyjnych i promocyjnych. Nakłady mogą dotyczyć również kosztów inwestycyjnych związanych z budową i modernizacją małej infrastruktury technicznej.

Cel	Rozwinięte produkty turystyki krótkookresowej
Tytuł	P2.4.4.Zagospodarowanie Żwirowni
Opis	Położone w granicach administracyjnych miasta wyrobiska pożwirowe o powierzchni niemal 40 ha obecnie częściowo są wykorzystywane przez Polski Związek Wędkarski

	i stanowią potencjalną atrakcję turystyczno-wypoczynkową dla mieszkańców całego regionu. Spędzanie czasu wolnego wśród zagospodarowanej roślinności, zbiorników wodnych oraz okolicznych ścieżek rowerowych może stanowić ciekawą ofertę weekendowo-wakacyjną. Przeprowadzone inwestycje na przedmiotowym terenie, pozytywnie wpłyną nie tylko na wizerunek tego miejsca, ale również i całego miasta.
Termin	2022-2027
Lider	Urząd Miasta Racibórz, Wydział Komunalny, Wydział Gospodarki Nieruchomościami
Partnerzy	Urząd Miasta Racibórz, Wydział Inwestycji i Urbanistyki, Wydział Promocji, Kultury, Turystyki i Sportu, Wydział Rozwoju
Rezultat	Rozpoznawalne wśród turystów i lokalnej społeczności bezpieczne miejsce wypoczynku i spędzania wolnego czasu z wykorzystaniem zbiorników wodnych i okolicznej przyrody.
Nakłady miasta	Nakłady dotyczą kosztów operacyjnych związanych z angażowaniem personelu Urzędu Miasta oraz z planowaniem i realizacją działań informacyjnych i promocyjnych. Nakłady mogą dotyczyć również kosztów inwestycyjnych związanych z budową i modernizacją małej infrastruktury technicznej.

Cel	Atrakcyjne warunki dla nowych form wykonania pracy zarobkowej przez mieszkańców obszaru funkcjonalnego
Tytuł	P2.5.1.Strefa co-workingu na dworcu PKP
Opis	W zmodernizowanym budynku dworca PKP, Urząd Miasta przewiduje wynajęcie pomieszczeń dla rozwoju aktywności typu co-working. Wychodząc tym samym naprzeciw trendom dotyczącym nowych form wykonywania pracy, czy to zdalnie dla jednego pracodawcy, czy jako freelancer dla kilku pracodawców. Oferta skierowana będzie również do mieszkańców sąsiadujących gmin, którzy dzięki połączeniom kolejowym będą mieli łatwy dostęp do odpowiednio wyposażonych do pracy lokali.
Termin	2024-2027
Lider	Urząd Miasta Racibórz, Wydział Rozwoju
Partnerzy	Urząd Miasta Racibórz, Wydział Lokalowy, Wydział Gospodarki Nieruchomościami Miejski Zarząd Budynków, PKP Nieruchomości Operator Centrum Rozwoju Biznesu i Organizacji Pozarządowych
Rezultat	Strefa co-workingu na dworcu PKP wykorzystywana przez mieszkańców Raciborza i sąsiadujących gmin
Nakłady miasta	Nakłady dotyczą kosztów operacyjnych związanych z angażowaniem personelu Urzędu Miasta oraz z planowaniem i realizacją działań informacyjnych i promocyjnych. Nakłady mogą dotyczyć również kosztów inwestycyjnych związanych z docelowym dostosowaniem pomieszczeń.

IX. System wdrażania i ewaluacji Programu

Za koordynację wdrażania Programu odpowiedzialny będzie Wydział Rozwoju Urzędu Miasta Racibórz. Natomiast za wdrażanie poszczególnych przedsięwzięć strategicznych, odpowiedzialni będą wskazani liderzy.

Podstawą realizacji postanowień Programu jest wydatkowanie środków pochodzących z budżetu Miasta Racibórz oraz z budżetów spółek miejskich. W zarządzaniu środkami budżetowymi, samorząd Raciborza posługuje się wieloletnią prognozą finansową. Jej aktualizowanie w związku z postępem prac nad wdrażaniem Programu jest przedmiotem wniosków składanych przez Prezydenta Miasta i decyzji Rady Miasta. Zadania realizowane przez pozostałych interesariuszy Programu są finansowane ze środków będących w ich dyspozycji.

Samorząd lokalny oraz inni interesariusze Programu będą dokładali wszelkich starań celem pozyskania zewnętrznego finansowania dla realizacji wybranych składowych Programu. W pierwszej kolejności aktywność będzie ukierunkowana na zdobywanie współfinansowania ze środków europejskich (Polityka Spójności, Fundusz Odbudowy) oraz funduszy dziedzinowych lub instrumentów finansowych uruchamianych na poziomie krajowym przez agendy desygnowane przez Rząd RP.

Przewiduje się współfinansowanie i finansowanie wybranych przedsięwzięć ze środków dotacji i subwencji pochodzących z budżetu państwa, a także w ramach wspólnych inicjatyw podejmowanych przez władze samorządowe (z samorządem regionalnym, samorządem powiatowym oraz innymi samorządami gminnymi).

Wdrażanie Programu podlega monitoringowi w cyklu rocznym, zgodnym z harmonogramem prac przewidzianych w związku z opracowaniem „Raportu o stanie miasta”.

Warstwa celów ujętych w tym programie będzie monitorowana z wykorzystaniem mierników ilościowych. Raportowanie odbędzie się na podstawie zestawień tabelarycznych wskazanych w części „System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji Strategii” dokumentu Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2030.

Program objęty będzie zarządzaniem ryzykiem na zasadach wskazanych w części „Ryzyko wdrożeniowe” dokumentu Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2030.

X. Uczestnicy pracy nad Programem

Dokument Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz do roku 2027+ został opracowany przez InnoCo sp. z o.o. na zlecenie Miasta Racibórz.

Zespół autorski: Luk Palmen, Marcin Baron, Piotr Gibas.

InnoCo sp. z o.o., ul. Wincentego Pola 27, 44-100 Gliwice

Nad całością prac czuwał Prezydent Miasta Racibórz Dariusz Polowy, I Zastępca Prezydenta Miasta Dawid Waclawczyk i II Zastępca Prezydenta Miasta Dominik Konieczny. Wsparcie w pracach zapewnił zespół Referatu Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora w Wydziale Rozwoju Urzędu Miasta Racibórz.

W pracach nad Programem liczny udział wzięli raciborscy przedsiębiorcy, reprezentanci stowarzyszeń, mieszkańcy Raciborza, Radni Rady Miasta Racibórz, przedstawiciele jednostek organizacyjnych, lokalni eksperci, przedstawiciele instytucji zewnętrznych, lokalne władze samorządowe, członkowie Konsultacyjnej Rady Gospodarczej przy Prezydencie Miasta, a także kierownictwo oraz pracownicy Urzędu Miasta w Raciborzu. Nad dokumentem pracował zespół ds. dokumentów strategicznych do opracowania „Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2030” oraz „Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz do roku 2027+” powołany zarządzeniem nr RC.120-63/2020 Prezydenta Miasta Racibórz – Kierownika Urzędu Miasta. Do przedstawicieli raciborskich firm, szkół oraz instytucji otoczenia biznesu została skierowana ankieta, na którą odpowiedziało ponad 100 respondentów. W trakcie opracowywania dokumentu odbyły się trzy warsztaty branżowe, podzielone tematycznie w następujący sposób: I – instrumenty polityki samorządu lokalnego oraz kluczowe projekty w dziedzinie zacieśnienia powiązań między edukacją i biznesem; II – instrumenty polityki samorządu lokalnego oraz kluczowe projekty w dziedzinie rozwoju produktów turystycznych; III – instrumenty polityki samorządu lokalnego oraz kluczowe projekty w dziedzinie wsparcia lokalnego biznesu na rzecz dywersyfikacji struktury gospodarczej miasta, w których udział brali zarówno mieszkańcy Raciborza jak i przedstawiciele organizacji i instytucji branżowych, specjaliści oraz praktycy danej dziedziny.

Załącznik 1: Wskaźniki Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015-2020

<i>Wskaźnik Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015 - 2020</i>	<i>Skumulowana wartość</i>
<i>Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej miasta</i>	
Powierzchnia terenów inwestycyjnych przygotowanych pod działalność gospodarczą	75,3780 ha
Powierzchnia terenów włączonych do KSSE przygotowanych pod działalność gospodarczą	7,54 ha
Długość wybudowanych i przebudowanych dróg dojazdowych do terenów inwestycyjnych	16 746,75 m
Powierzchnia terenów przygotowanych pod budownictwo mieszkaniowe	14,4208 ha
Powierzchnia nieruchomości udostępnionych pod działalność produkcyjną	31,97 ha
Ilość wybudowanych mieszkań	132
Liczba lokali użytkowych udostępnionych na preferencyjnych warunkach w danym roku (średnioroczna wartość w latach 2017-2020)	19
Liczba podmiotów, które skorzystały z oferty lokalowej dla przedsiębiorstw we wstępnej fazie rozwoju	38
Liczba powierzchni użytkowej udostępnionej do wynajęcia (stan na 12.2020)	420,57 m ²
Liczba lokali mieszkalnych udostępnionych na preferencyjnych zasadach dla osób o wysokich kwalifikacjach dla osób pracujących w Raciborzu	3
Liczba lokali mieszkalnych udostępnionych na absolwentów szkół wyższych do 35 roku życia podejmujących pracę w Raciborzu	8
Liczba podmiotów, które skorzystały z oferty wynajęcia hal	3
Liczba działek budowlanych udostępnionych na zasadach preferencyjnych	10
Liczba nowych obszarów objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego	24
Liczba przeprowadzonych ocen aktualności studiów i planów	1
Liczba wdrożonych ulg dla przedsiębiorców	378
Liczba podmiotów, które skorzystały z ulg dla przedsiębiorców (w ramach zwolnień w podatku od nieruchomości)	11
Liczba podmiotów, które skorzystały z ulg dla przedsiębiorców w ramach pomocy publicznej (KSSE)	9
<i>Promocja inwestycyjna</i>	
Liczba wdrożonych rozwiązań usprawniających obsługę inwestora	3

<i>Wskaźnik Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015 - 2020</i>	<i>Skumulowana wartość</i>
(narzędzia internetowe: miejska strona internetowa – zakładka Invest in Racibórz, portale społecznościowe, rozbudowa/serwis ESIM , site check list)	
Liczba opracowanych materiałów promocyjnych	75
Liczba opracowanych rozwiązań informatycznych	4
Liczba umów o współpracy podpisanych z instytucjami krajowymi, regionalnymi i międzynarodowymi (w tym kontynuacja współpracy)	8
Liczba kontaktów nawiązanych z inwestorami zewnętrznymi	208
Liczba wydarzeń gospodarczych o zasięgu regionalnym, krajowym oraz zagranicznym w których wzięto udział	60
Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-promocyjnych	30
Liczba opublikowanych materiałów medialnych dotyczących przedsiębiorczości	735
Liczba wyróżnionych i nagrodzonych przedsiębiorstw	26
<i>Rozwój przedsiębiorczości i wspieranie lokalnego rynku pracy</i>	
Liczba spotkań Konsultacyjnej Rady Gospodarczej przy Prezydencie Miasta	17
Liczba odwiedzających portalu prowadzonych przez Urząd Miasta (średnioroczna wartość)	6 000
Zasięg postów w mediach społecznościowych (średnioroczna wartość)	210 000
Liczba publikacji i materiałów o charakterze informacyjnym (rodzaj)	22
Liczba spotkań z przedsiębiorcami - doradztwo	308
Liczba spotkań z przedsiębiorcami - szkolenia	25
Liczba spotkań z przedsiębiorcami – wydarzenia biznesowe	38
Liczba spotkań z przedsiębiorcami – konkurs na najlepszy biznesplan	5
Liczba narzędzi bezpośredniej komunikacji z przedsiębiorcami (spotkania indywidualne, spotkania grupowe, spotkania w Inkubatorze, portale prowadzone przez Urząd Miasta)	4
Liczba wdrożonych rozwiązań doradczych i organizacyjnych (doradztwo, szkolenia, spotkania informacyjne, Mobilny Punkt Informacyjny, wydarzenia biznesowe)	5
Liczba dotacji na działania wspierające przedsiębiorczość przeprowadzone przez organizacje pożytku publicznego (średnioroczna wartość)	1
Liczba działań wspierających rozwój technologii sektora OZE	5
Liczba osób bezrobotnych korzystających ze wsparcia dla osób planujących rozpocząć działalność gospodarczą na terenie Raciborza	212
Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób z grupy 50+	22
Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób z Raciborza z grupy 30+	31

<i>Wskaźnik Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015 - 2020</i>	<i>Skumulowana wartość</i>
Liczba wyposażonych/doposażonych miejsc pracy dla osób bezrobotnych w Raciborzu	47
Liczba osób, które skorzystały z bonów zatrudnieniowych	11
Liczba osób z Raciborza, które skorzystały z programu stażowego	308
Liczba osób z Raciborza korzystających z poradnictwa zawodowego	641
<i>Edukacja dostosowana do lokalnego rynku pracy</i>	
Liczba badań rynku pracy przeprowadzonych przez PWSZ	1
Liczba studentów PWSZ korzystających z systemu praktyk i staży	3 950
Liczba osób rozwijających działalność w obszarze przedsiębiorczości akademickiej	3
Liczba osób uczestniczących w szkoleniach dotyczących aktywizacji osób młodych na rynku pracy	1 028
Liczba zorganizowanych wymian młodzieżowych	25
Liczba nowych lub zmodernizowanych pracowni nauki zawodu	49
Liczba wydarzeń promujących przedsiębiorczość w szkołach (stan na 12.2020)	10
Liczba przeprowadzonych szkoleń/kursów	51
Liczba osób uczestniczących w szkoleniach/kursach	1 028
Liczba przeprowadzonych spotkań uczniów z przedsiębiorcami	52
Liczba projektów/przedsięwzięć zapewniających edukację w zakresie przedsiębiorczości (stan na 12.2020)	10
Liczba uczniów uczestniczących w zajęciach z przedsiębiorczości	3 260
Liczba godzin doradztwa zawodowego w szkołach podstawowych/gimnazjalnych	1 900
Liczba uczniów, którzy skorzystali z doradztwa zawodowego	2 470
Liczba godzin zajęć praktycznych z przedsiębiorczości realizowanych w szkołach	741
Liczba szkół, w których odbywały się lekcje przedsiębiorczości	10
Liczba podmiotów, które skorzystały ze wsparcia w ramach KFS	246
Liczba udzielonych dotacji na szkolenia w KFS	250